

**Mesačník
o náboženstve
a kultúre**

VOX

Ročník VIII.

12/2020

Cena: 2 €

www.vox.prikryl.sk

Rok svätého Jozefa

Počas Roka
svätého Jozefa je
možnosť získať
úplné odpustky

str. 4

Vtedy v Betleheme

Narodenie Pána
Ježiša podľa videnia
bl. Anny Kataríny
Emmerichovej

str. 12

Dekatolizovaný génius

Pri 250. výročí
narodenia Ludwiga van
Beethoven sa zabúda
na jeho katolicizmus

str. 22

*Dnes sa vám v Dávidovom meste narodil
Spasiteľ, Kristus Pán.*

(Lk 2, 11)

Potešte celú svoju rodinu

Objednajte si
časopis

VOX

Objednávky:

vox.zdruzenie@gmail.com 0918 472 420

Milý Ježiško,

já vím, starí ludí už málo píšu Ježiškovi, skôr sa k nemu mollá. Ale já ty precca len neská stem napísat pár rádkov.

Volám sa Katarína Kolníková, budem mat osiemdesát rokov, a teda som sa Tvojím pričineným dožila požehnaného veku. Báraj mi nohy neslúža, hlava mi slúži dobre, za čo Ty stem podakuvat osobitne. Teda vím čosik o živote. Ale Ty viš vácej. Ty viš šecko.

Ježiško, kopu rokov som robila pestúnsku v materskej školke, ale aj som chodyla po jahlových deskách, aby som spolu s naším dyvallom ludý vácej potešila, ako postrašila.

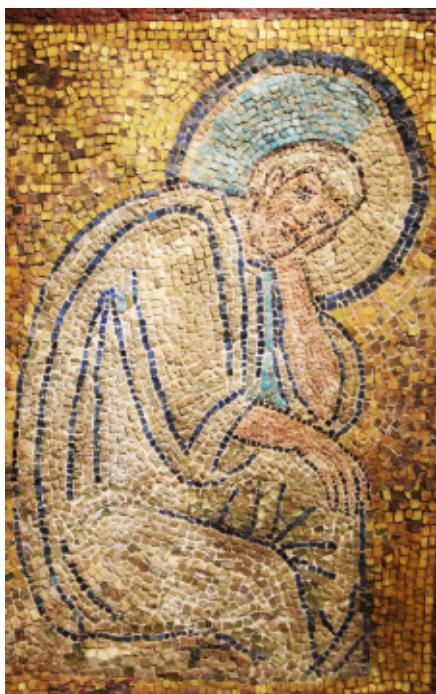
A preto Ta stem poprosit o to, aby tu aj na budúci rok bolo vácej takých, čo ludý potešá, ako tých, čo ludý zesmutná.

A têž daj, milý Ježiško, nech sú tu zasek a na furt dety a stromy zdravé, voda pitná a vzduch na dýchaný. A nech je tu medzi nama o čosi menej závistlivcov a chameťcov, ale za to vácej tých šikovných, mûdrych, a ked sa poštastý aj vtypných ludí.

Teda – nech je to tu na budúci rok o čosi fungujúcejšé, vonavejšé a luckejšé. Tak nám pri tom pomáhaj.

A ver mi, Ježiško, čosik pre to urobím aj já.

Tvoja KATARÍNA KOLNÍKOVÁ, Vánoce 2005

Svätého Jozefa vyhlásil za patróna Katolíckej cirkvi bl. pápež Pi- us IX. dekrétom *Quemadmodum Deus* z 8. decembra 1870. Mimoriadny Rok sv. Jozefa, ktorý ustanovil pápež František na oslavu 150. výročia tejto udalosti, potrvá do 8. decembra 2021.

So zverejnením apoštolského listu *Patris corde* vyšiel aj príslušný dekrét Apoštolskej penitenciárie, ktorým sa na obdobie slávania Roka sv. Jozefa udeľuje „*dar mimoriadnych odpustkov*“.

OTEC V TIENI

Na pozadí apoštolského listu *Patris corde* je pandémia COVID-19, ktorá nám dala pochopiť „dôležitosť obyčajných ľudí, na ktorých sa zväčša zabúda a nevyskytujú sa na titulných stranach novín, ani na veľkých prehliadkach najnovších show“. A práve vo sv. Jozefovi, „nepovšimnutom mužovi, všednom, diskrétnom a skrytom človeku“, no aj napriek tomu „bezkonkurenčnom v dejinách spásy“, môžu všetci „nájsť obhajcu, pomocníka a sprievodcu tiažkými časmi“.

Pápež vyzdvihuje „*tvorivú odvahu*“ sv. Jozefa, ktorá „*vie meniť problém na príležitosť a vždy dáva prednosť dôverie v Prozreťlosť*“. Sv. Jozef ako ochrancu Ježiša a Márie nemôže zároveň nebyť ochrancom Cirkvi, preto „*každý potrebný, každý chudobný, každý trpiaci, každý umierajúci, každý cudzinec je tak „Dielatom“, ktoré Jozef stále chráni*“.

Sv. Jozef nás učí aj to, akú „*hodnotu, dôstojnosť a radosť*“ znamená „*jest chlieb, ktorý je ovocím vlastnej práce*“. Pápež v tejto súvislosti poukazuje na

Počas Roka sv. Jozefa je možnosť získať úplné odpustky

Rok sv. Jozefa

Dňa 8. decembra 2020 pápež František apoštolským listom *Patris corde* (*S otcovským srdcom*), ktorý vydal pri príležitosti 150. výročia vyhlásenia ženicha Panny Márie za patróna Cirkvi, vyhlásil mimoriadny Rok sv. Jozefa.

prácu, ktorá sa stala „*naliehavou sociálnou otázkou*“ aj v krajinách s určitou úrovňou blahobytu. „*Je potrebné chápať zmysel práce, ktorá dáva dôstojnosť, stáva sa účasťou na diele spásy a príležitosťou na realizáciu*“ pre seba samých a pre svoju rodinu.

Na záver listu pápež František odporúča modlitbu:

*Bud' pozdravený, ochranca
Vykupiteľ'a a snúbenec
Panny Márie. Tebe Boh
zveril svojho Syna, v teba
dúfala Mária. S tebou sa
Kristus stal človekom.
Svätý Jozef, ukáž sa otcom aj
nám, ved' nás cestou života.
Vypros nám milosť,
milosrdensť a odvahu
a bráň nás pred všetkým zlom.
Amen.*

ODPUSTKY

S vyhlásením Roka svätého Jozefa pápež František prostredníctvom dekrétu Apoštolskej penitenciárie udelil aj možnosť získania úplných odpustkov za rozličných príležitostí. Dekrét je pozvaním pre veriacich využiť Rok sv. Jozefa na „*denné posilňovanie života vieiry v uskutočňovaní Božej vôle naplno*“, podľa vzoru svätého Jozefa.

Úplné odpustky sa udeľujú za bežných podmienok (sviatostná spoved, eucharistické prijímanie a modlitba na úmysel Svätého Otca) tým veriacim, ktorí sa s duchom strániacim sa akéhokoľvek hriechu zúčastnia na prežívani Roka sv. Jozefa pri určených príležitosťach a určeným spôsobom, napríklad tým veriacim, ktorí budú aspoň 30 minút meditovať o modlitbe *Otecňaš* či sa zúčastnia na duchovnej obnove trva-

júcej aspoň jeden deň, ktorej súčasťou je meditácia o sv. Jozefovi. Odpustky môžu získať aj tí, ktorí podľa príkladu sv. Jozefa vykonajú telesný či duchovný skutok milosrdensťa, ale aj rodiny a snúbencu, ktorí sa budú spolu modliť ruženec. Podobne sa udelia odpustky aj tým, ktorí dennodenne zveria svoju činnosť do ochrany sv. Jozefa a každému veriacemu, ktorý bude modlitbami prosiť o príhovor remeselníka z Nazareta, aby ten, kto hľadá prácu, mohol nájsť zamestnanie a aby práca všetkých bola dôstojná. Odpustky získajú aj veriaci, ktorí sa na príhovor sv. Jozefa budú modliť za Cirkev trpiaci prenasledovaním zvonka a zvnútra a za úľavu všetkých kresťanov, ktorí znášajú akúkoľvek formu prenasledovania. Keď patria k latinskému obradu, urobia tak *Litániemi k sv. Jozefovi*, v prípade byzantského obradu *Akatistom k sv. Jozefovi* či jeho časťou, alebo inou modlitbou k sv. Jozefovi vlastnou ich liturgickej tradícii.

AKTUÁLNE ZAMERANIE

„*Apoštolská penitenciária udeľuje plnomocné odpustky veriacim, ktorí sa pomodlia akiuíkol'vek legitimne schválenú modlitbu alebo úkon úcty k sv. Jozefovi, napríklad K tebe sa utiekame, sv. Jozef, osobitne pri príležitosti 19. marca a 1. mája, na sviatok Svätej rodiny Ježiša, Márie a Jozefa, v Nedeliu sv. Jozefa (podľa byzantskej tradície), v 19. deň každého mesiaca či v každú stredu – deň zasvätený pamiatke svätca podľa latinskej tradície,*“ píše sa v dekrete.

V aktuálnom kontexte pandémie sa dar úplných odpustkov osobitne rozširuje na seniorov, chorých, zomierajúcich a na všetkých, ktorí z oprávnených dôvodov nemajú možnosť vyjsť z domu a ktorí „*s duchom vzdialeným od akéhokoľvek hriechu a s úmyslom splniť hned*“, ako to bude možné, tri bežné podmienky, doma alebo tam, kde sa povinne zdržiavajú, vykonajú zbožný skutok na počesť sv. Jozefa“.

-pl-

Konžský rítmus by mohol byť vzorom inkulturácie aj pre Amazóniu

Prvý pokoncilový rítmus

Liturgický rítmus úspešne zavedený pred vyše tridsiatimi rokmi v Kongu by mohol byť inšpiráciou aj na vytvorenie amazonského rítu.

Presne pred rokom, 1. decembra 2019, slávil Svätý Otec František v Bazilike sv. Petra sv. omamu Prvej adventnej nedele v konžskom ríte za zvukov tamojších tradičných nástrojov. Prítomných bolo vyše tisíc veriacich z Konžskej demokratickej republiky, ktorá sa do roku 1997 nazývala Zair.

TANCE AJ SYMBOLY

„Liturgia sa musí dotýkať srdca členov miestnej cirkvi,“ píše pápež František v predstove publikácie *Pápež František a Rímsky misál pre diecézy Zairu. Slubný rítmus pre ďalšie kultúry*, ktorú zostavila konžská teologička Rita Mbo-shu Kongo. Kniha, ktorá bola predstavená verejnosti 1. decembra v priestoroch *Vatikánskeho rozhlasu*, približuje rozličné aspekty Rímskeho misála pre diecézy Zairu.

Pápež František prispel k prezentácii cez videoposolstvo. Spolu s hlavnou autorkou, rehoľnou sestrou Ritou Mbo-shu Kongo, ktorá vyučuje na Pápežskej univerzite Urbaniana spirituálnu teológiu a duchovnú formáciu pre zasvätený život, priblížil obsah publikácie aj novokreovaný kardinál Silvano Maria Tomasi. Dlhoročný diplomat Svätej sto-

lice je v súčasnosti osobitným delegátom pre Zvrchovaný maltézsky rád.

Rímsky misál pre diecézy Zairu schválila Kongregácia pre Boží kult a disciplínu sviatostí v roku 1988. Svätý Otec zdôraznil jedinečnosť tejto liturgickej knihy, ktorá môže byť inšpiratívna i pre iné kultúry: „Keďže je to prvý a jediný inkulturovaný rítmus latinskej Cirkvi schválený po II. vatikánskom koncile, skúsenosť konžského rítu slávenia sv. omše môže slúžiť ako príklad a vzor pre ďalšie kultúry. Jedným z hlavných príspievkov II. vatikánskeho koncilu bolo práve navrhnutie normy na adaptáciu na povahu a tradície rôznych národov. Vyzývam vás – tak ako to povedal sv. Ján Pavol II. biskupom Konga pri návštive ad limina apostolorum 23. apríla 1988 –, aby ste sa rovnako vložili do práce na súbornom rituáli pre sviatosti a sväteniny, na skompletizovanie spomenutého rítu.“

INKULTURÁCIA

Svätý Otec František sa v tomto kontexte odvoláva na posynodálnu apoštolskú exhortáciu *Querida Amazonia*, podľa ktorej treba „zahrnúť do liturgie mnohé prvky vlastné skúsenosti domorodcov v ich dôvernom kontakte s prí-

rodou a stimulať domorodé prejavy v spevoch, tancoch, rítach, gestách a symboloch. Už II. vatikánsky koncil žiadal toto úsilie o inkulturáciu liturgie u domorodých národov, ale ubehlo vyše päťdesať rokov a len málo sme počkali v tomto smere.“

Konžský rítmus eucharistického slávenia doceňuje rozličné vyjadrovacie prostriedky, farby, pohyby tela, ktoré účinne spolupôsobia na všetky osobnostné dimenzie veriacich, vždy zohľadňujúc špecifické hodnoty jednotlivého národa. „Skutočným protagonistom konžského rítu je Boží ľud, ktorý spieva a chváli Boha, a to Boha Ježiša Krista, ktorý nás všetkých spasil,“ uviedol pápež František. Slovami svojej apoštolskej exhortácie *Evangelii gaudium* pripomína, že „radosť evanjelia napĺňa srdce a celý život tých, ktorí sa stretávajú s Kristom.“

„Kresťanstvo nedisponuje jediným kultúrnym modelom, ale zostávajúc naplno samo sebou, v plnej vernosti evanjeliovému hlásaniu a cirkevnej tradícii, bude niesť i tvár mnohých kultúr a mnohých národov, v ktorých je prijaté a zakorenéné. V rôznych národoch, ktoré zakúšajú Boží dar podľa vlastnej kultúry, Cirkev vyjadruje svoju autentickú katolicitu a ukazuje krásu tejto mnohotvárnej podoby Cirkvi. V kresťanských prejavoch určitého evanjelizovaného národa Duch Svätého skrášľuje Cirkev, ukazujúc jej nové aspekty Zjavenia a darúva jej novú tvár,“ vysvetlil pápež evanjelizačnú zásadu inkulturácie.

Pápež František hovorí aj o možnosti, že by v budúcnosti mohol podobne pribudnúť aj amazonský rítmus: „Prípad zairského rítu predkladá slubnú cestu pre eventuálne vypracovanie amazonského rítu v tej miere, ako boli zohľadené kultúrne požiadavky určitej oblasti afrického kontextu, a to bez prekrútenia povahy Rímskeho misálu, so zaručením kontinuity so starobylou a univerzálnou tradíciou Cirkvi.“

Katolícka cirkev v súčasnosti zahŕňa vyše dvoch desiatok rôznych rítov. Len západná Cirkev má hned štyri ríty – pri rímskom je to milánsky rítmus odvozdovaný od sv. Ambróza a mozarabský rítmus spojený so španielskym Toledom. Štvrtým rítom je konžský.

-zk, jb-
(Snímka: CNS)

Brat Alois bilancuje 80 rokov existencie Komunity Taizé

Smäť po bratstve

Ekumenická Komunita Taizé, ktorá zjednocuje katolíkov aj protestantov z takmer 30 krajín sveta a je známa organizovaním stretnutí mládeže *Púť dôvery na zemi*, si tento rok pripomenula 80. výročie svojho založenia. Pri tejto príležitosti priniesol vatikánsky denník *L'Osservatore Romano* rozhovor s aktuálnym priorom komunity bratom Aloisom (na snímke).

Taizé tento rok slávi svoje 80. výročie. Čo sa zmenilo a čo nie v komunité medzi rokom 1940 a 2020?

V roku 1940 brat Roger ako jediný niesol vpred plán dat' život novej komunite. V súčasnosti nás je stovka bratov. Toto je jedna veľká zmena. Okrem toho každý rok prijíname tisícky mladých zo všetkých kontinentov a toto je ďalšia veľká evolúcia, ktorá ešte aj teraz udivuje nás samých.

To, čo sa naopak nezmenilo, je srdce nášho povolania. Ked' brat Roger prišiel do Taizé v auguste 1940, svetová situácia mala máločo spoločného s tou súčasnou. Každopádne, jeho prvá intuícia zostáva hlboko aktuálna – začleniť duchovný život, hľadanie Boha tam, kde sa svet triestí. V tom čase išlo o prijímanie utečencov – osobitne tých židovských – počas druhej svetovej vojny. Ešte aj teraz prijíname v Taizé utečencov a niektorí naši bratia žijú v maličkých bratstvách na obzvlášť nechránených miestach súčasného sveta. V rokoch, ktoré nasledovali po vytvorení komunity, prví bratia, ktorí sa pripojili k Rogerovi, žili z polnohospodárskej práce a vo veľmi jednoduchých podmienkach. Aj my pokračujeme v zaob-

starávaní si živobytia rozličnými spôsobmi, bez prijímania darov či dedičstiev. Pravidlo, ktoré náš zakladateľ napísal na začiatku päťdesiatych rokov, nás ešte stále inšpiruje aj teraz.

Brat Roger naznamenal základné duchovné inšpirácie, ktoré mal v súvislosti so svojimi bratmi. Ktoré sú to?

Je ich viac, ale spomedzi nich by som zdôraznil dve – túžbu byť prítomnými v našom čase, vždy zostávajúc pozornými na volanie, s ktorým sa na nás obracia evanjelium; a hľadanie jednoty medzi kresťanmi nie ako cieľa samého o sebe, ale ako svedectvo o evanjeliu aj ako činiteľa pokoja pre celé ľudstvo.

Tu by som mohol nadviazať na predchádzajúcu odpoved – to, čo sa nikdy nezmenilo, je pravidelnosť našej spoločnej modlitby tri razy za deň, aj keď jej formy a vyjadrenia sa zmenili, preďovšťkým prostredníctvom takzvaných spevov Taizé.

Ako si Komunita Taizé v priebehu tol'kých rokov udržiava kontinuitu? Zdá sa totiž, že iné hnutia zrodene v povoju novom období časom vyhásinajú.

My sme tí prví, čo sa divia tejto kontinuitu. Neviem, ako to vysvetliť, no viďím to ako jedno z najkrajších dedičstiev brata Rogera – prostredníctvom všetkých zmien, ku ktorým došlo od jednej generácie k druhej, on vždy trval na tom, aby spoločné modlitby vždy zostali v centre stretnutí mládeže. Na druhej strane nás vždy povzbudzoval, aby sme boli predovšetkým ľuďmi načúvania tých, ktorí sa zúčastňujú na týchto stretnutiach. Nikdy nechcel vytvoriť organizované hnutie, jediné, čo navrhoval, bolo, aby Taizé zostało zastávkou na ceste, miestom priechodu, aby sme spoločne načreli zo zdrojov viery.

Každý večer po spoločnej modlitbe v kostole sme s bratmi k dispozícii pre všetkých, ktorí túžia hovoriť z očí do očí. A som veľmi zasiahnutý hlbokým duchovným smädom, ktorý mnohí prejavujú. Zdá sa, že v súčasnosti pre mladé generácie je viera mnoho ráz spojená s konkrétnym záväzkom, úsilím. Na druhej strane, tí najmladší si často uvedomujú ekologické problémy. Nielenže o nich hovoria, ale chcú sa konkrétnie nasadiť za záchrannu životného prostredia. Je teda na nás, aby sme kráčali po ich boku a pomohli im nadviazať spojenie s vierou. Často čakajú od Cirkvi silné slová na tieto témy.

Tento rok je aj 15. výročie smrti brata Rogeria, ktorého 16. augusta 2005 zabila pomatená žena v Kostole Zmierenia v Taizé. Akým spôsobom je jeho duchovné a ľudské dedičstvo vždy prítomné?

Je to pravda, tieto dve výročia sú pre nás veľkou príležitosťou na vzdávanie vdăky za život a dielo nášho zakladateľa. Nejde o hľadenie do minulosti, ale o spoločné tešenie sa zo všetkých plodov, ktoré jeho život aj nadálej prináša. Pokial' ide o Cirkev, jeho najdôležitejším príspevkom zostáva neúnavné hľadanie jednoty. Brat Roger mal už od začiatku vôleu klášť hľadanie jednoty do centra komunity, aby ju zakúsila ešte skôr, než o nej bude hovoriť.

Aj v súčasnosti bratia, ktorí vyrástli v rozličných cirkvách a teraz žijú pod jednou strechou, sa takto usilujú anticipovať jednotu budúcnosti. Jednota ľudskej rodiny bola centrálou myšlienkovou, starostlou, ktorá poznačila celý život brata Rogera. Hned po svetovej vojne tu bola urgentnosť – zmierenie medzi rozdelenými národmi.

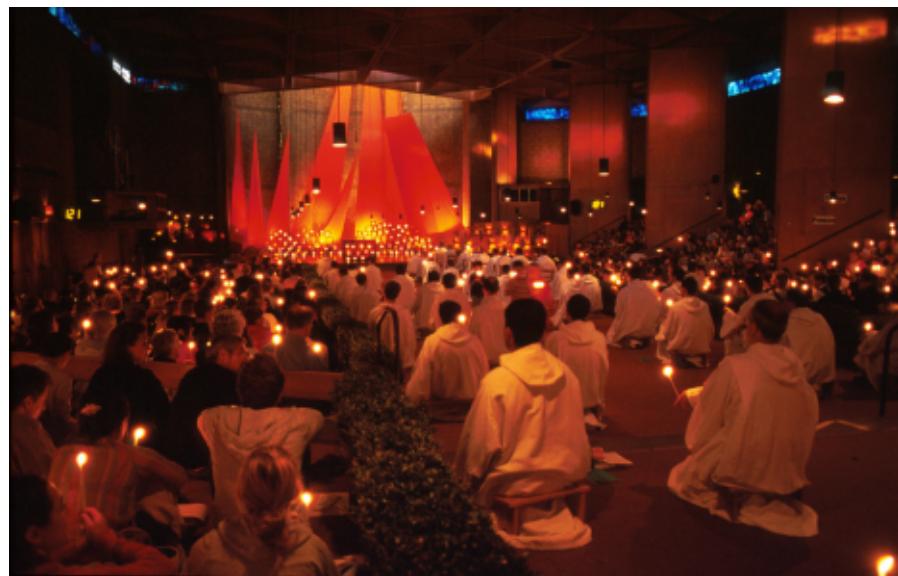
Je táto urgentnosť ešte aktuálna?
Aj keď sa problémy zreteľne zmenili, verím, že dôležitosť jednoty našej ľudskej rodiny zostáva urgentnejšia než

kedykoľvek predtým. Tretí Rogerov príspevok zostáva i teraz veľmi aktuálny – svedectvo, že vnútorný život a solidarita si neprotirečia, ale naopak, je medzi nimi hlboké puto. Ako povedal pravoslávny teológ Olivier Clément, mladí z Taizé môžu dôjsť k prekvapujúcemu objavu, ktorým je, že nič nie je zodpovednejšie než modlitba.

Nakoniec, vo vnútri komunity Roger Schütz veľmi nástojil na bratskom živote; chcel, aby sme boli jedným telom vyjadrujúcim „*podobenstvo o spoločenstve*“. Som rád, že aj nadalej žijeme živení touto intuíciou. Nikdy nebude naším cieľom stať sa veľkou inštitúciou, naopak – chceme zostať malou komunitou, v ktorej majú bratské putá prednosť pred všetkým ostatným.

Zoči-voči kríze spôsobenej COVID-19, ako môže Taizé pomôcť v udržavaní nádeje, keďže spoločnosť je akoby loďkou, do ktorej vniká voda zo všetkých strán?

Všetci sme na tej istej lodi. A nemáme hotové odpovede. Musíme sa vždy vrátiť k zdroju našej nádeje, ktorou je Kristovo zmŕtvychvstanie. V evanjelii to nie sú apokalyptické predpovede, ktoré majú posledné slovo, ale finálnym horizontom je zmŕtvychvstanie. A prebudiť túto nádej prostredníctvom osobnej modlitby, ale i prostredníctvom našich slávení – toto nám pomôže čeliť realite a nie ju prislaďovať.

Treba tiež zdôrazniť všetky gestá solidarity a znamenia nádeje vykonané v tomto takom t'ažkom období. Som zasiahnutý všetkým tým, čo v tejto súvislosti počívam. Už od marca sme prijali veľmi silné správy od niektorých priateľov, napríklad zo severu Talianska, ktorí vysvetľovali, ako sa dala do pohybu tátó solidarity. Ďalší príklad prišiel z Libanonu, veľmi skúšanej krajinu, s ktorou sme veľmi úzko spojení – následne po strašných explóziach v bejrútskom prístave, rozličné rodiny z okolitých kopcov a hôr zišli do Bejrútu, aby pomohli odstraňovať ruiny a prichýliť rodiny, ktorých domy boli zničené.

V Európe sú národy a politici, ktorí stavajú na väčšiu solidaritu, my by sme ich chceli podporiť. To dáva dúfat vo väčšiu bratskost medzi krajinami a aj s rozličnými kontinentmi. Áno, hlboko verím, že veľká väčšina ľudí má smäd po bratstve. A toto je dobrá chvíľa na posilnenie tejto ašpirácie. V encyklike *Laudato Si'* pápež František zdôrazňuje rozhodujúci „*rozvoj silnejších a efektívnejšie organizovaných medzinárodných inštitúcií*“. Je to pravda – vírus nepozná hranice, no nepozná ho ani smäd po solidarity a bratstve.

CHARLES de PECHPEYROU
(Snímky: CNS)

Mučeník z Taizé

Roger Louis Schütz-Marsauche sa narodil 12. mája 1915 v Provence vo Švajčiarsku v protestantskej rodine ako deviate dieťa. V roku 1939 ako študent teológie v Lausanne viedol študentský spolok, kde zaviedol pravidelné stretávanie, rozhovory a rozjímania v ústrani. V auguste 1940 prišiel po prvý raz do dedinky Taizé v Burgundsku, kde neskôr založili Komunitu Taizé. Kúpil si tu starý dom a pomáhal politickým utečencom, najmä Židom. O dva roky opustil Taizé a dva roky žil v Ženeve, kde sa k nemu pripojili prví tria bratia. Roku 1944 sa so spoločníkmi vrátil do Taizé. V roku 1949 zložilo sľuby prvých sedem bratov. V roku 1953 predstavil *Pravidlá Taizé* v ktorej predložil základy komunity. Ako pozorovateľ sa zúčastnil aj na II. vatikánskom koncile.

Komunita Taizé sa postupne stala symbolom praktického ekumenizmu, a to najmä medzi mladými kresťanmi. V Taizé vznikol nový spôsob spolužitia ľudí rôznych vyznania. Každoročne tu putujú stácisice mladých ľudí z celej Európy.

V utorok 16. augusta 2005 počas modlitebného zhromaždenia viac ako dvetisíc ľudí zaútočila nožom na brata Rogera 36-ročnú Rumunku Luminiútu Solcanová, ktorá mala psychicke problémy a bola aj pacientkou psychiatrickej kliniky. Brata Rogera niekoľko ráz bodla a hoci sa mu bratia usilovali pomôcť, krátko po útoku zomrel.

Táto smutná správa sa veľmi dotkla pápeža Benedikta XVI.: „*Práve včera som dostal od neho veľmi dojímavý list, v ktorom hovorí, že celým svojim srdcom je so mnou a so všetkými ktorí sa stretli v Kolíne. Povedal však, že kvôli svojmu zdravotnému stavu nebude môcť prísť osobne do Kolína, ale bude tam duchovne prostredníctvom svojich bratov. Na konci tohto listu mi hovorí, že túži čo najskôr prísť ma navštíviť do Ríma, aby mi povedal, ako celá komunita v Taizé má úmysel kráčať spolu s pápežom. Potom napísal vlastnou rukou: „Sväty Otec, uistujem Vás o mojich citoch hlbokého spoločenstva.“*

Katolícka cirkev vždy mala v svojich dejinách dvojaký meter, má ho a aj bude mať

Dvojaký meter Cirkvi

Čoraz častejšie sa objavujú názory, že nielen v domácej či svetovej politike sa neraz aplikuje metóda dvojakého metra, ale o dvojakom metri sa hovorí aj v súvislosti s Katolíckou cirkvou.

Hned' na začiatku vyhlasujem priamo a otvorené: Katolícka cirkev má dvojaký meter. Vždy mala dvojaký meter, vždy bude mať dvojaký meter a nemôže inak, než mať dvojaký meter.

LITERA ZABÍJA

Začnem slovami kardinála Vicenta Enriqua y Tarancón (1907 – 1994): „*Boľo by nesprávne, keby súčasná Cirkev chcela vnútiť katolícku morálku svetu. Bez Božej milosti nie je možné, aby niekto žil katolícku morálku, nito ešte aby ju prijal.*“

Tento španielsky kardinál nie je prvý, kto to hovorí.

Veľký teológ, Anjelský doktor svätý Tomáš Akvinský na margo slov *Svätého písma*, že Kristus „*nás urobil súcich za služobníkov Novej zmluvy, a nie litery, ale Ducha; lebo litera zabíja, kým Duch oživuje*“ (2 Kor 3, 6) píše: „*Literou musíme chápať písaný zákon, zvonka daný človeku, dokonca aj morálne princípy obsiahnuté v evanjelii. Preto aj litera evanjelia by zabila, keby nebo-*

lo vnútornnej prítomnosti uzdravujúcej milosti viery (gratia fidei sanans).“

Ked' sa nad tým zamyslíme, nie je to nič nové pod slnkom. V skutočnosti takmer všade existuje podobný dvojaký meter. Zoberme si napríklad šport.

ARNOLDOVA ROZCVIČKA

Vari niet nikoho, kto by nepoznal Arnolda Schwarzeneggera, veľkého „nabúchaného“ svalovca, legendárneho kulturista a známeho hollywoodského herca. Počas „prezidentovania“ amerického prezidenta Georgea Busha staršieho bol členom presidentskej Rady pre fyzickú zdatnosť a šport. Roku 1990 osobne viedol Výročný veľký americký tréning priamo na trávniku Bieleho domu, kde predcvičoval a cvičil s množstvom ľudí, ktorí si prišli s ním zacvičiť pred Bielym domom. Arnold bol nadšený, spokojný a nepochybne ich všetkých pochvánil.

A teraz prichádza to dôležité: Keby niekto takto cvičil v posilňovni, kam chodil Arnold a jeho priatelia Franco Columbo či Tom Platz alebo Lou „Hulk“

Ferrigno cvičiť, tak by nad jeho „tréningom“ od smiechu popadali na zem. Pred Bielym domom však Arnold ľudí za rovnaký tréning pochváli.

Keby bol chcel, aby ľudia na trávniku pred Bielym domom odcvičili jeho vlastný bežný tréning, najskôr by pri tom zomreli –niektorí doslovne. Arnold a priatelia však takto trénovali bezmála denne!

Odpoved', prečo to tak je, poznáme – nemôžeme totiž porovnávať bežného človeka s profesionálnym špičkovým športovcom! To, čo je pre prvého riadny tréning, je pre druhého ľahká rozcvička, ani sa len nezapotí. A to, čo je pre športovca bežná denná rutina, je pre bežného človeka nadľudský výkon, ktorý je vysoko nad jeho sily a možnosti, a keď sa oň pokúsi, tak ho to možno už v prvej tretine zabije...

DVE SKUPINY

A teraz sa vráťme k Cirkvi. Aj tu sú dve skupiny ľudí, ktorí sa od seba podstatne líšia.

Prvú skupinu tvoria kresťania, zvlášť katolíci „nadopovaní! Duchom Svätým, vyživovaní Chlebom z Neba, posilňovaní sviatostami, dokonca by sme poviedali „geneticky modifikovaní“ na duchu, a pretvárajúcou a zbožšťujúcou posväčujúcou milosťou v krste, denne posilňovaní modlitbou, denne konzultujúci s Bohom, vedení pod kvalifikovanými „trénermi“ – knázmi, biskupmi a inými v Cirkvi – s vedomostami a poznatkami, navyše už nejaký ten rok trénujúci takýmto spôsobom, takže už „vymakaní“ a aj navyknutí na tréning s Bohom a na kresťanský nebeský spôsob života vôbec.

Druhú skupinu tvoria bežní nekresťania, ktorí nič z toho nemajú, nepoznajú, nie sú na nič podobné navyknutí a ani nič podobné nedokážu – a keby sa o to bez všetkej tej podpory pokúsili, zlomilo by ich to, možno zabilo, ale každopádne by to bolo vysoko a ďaleko nad ich sily.

My však máme niekedy sklony toto prehliadať. Biblista Ralph Martin hovorí: „*Kresťanská viera má svoje jadro a východiskový bod v uznaní živej Kristovej prítomnosti v životoch jeho nasledovníkov. Kresťanský život nie je primárne morálkou, nie je filozofiou, nie je sociológiou, nie je politikou. Zaistе,*

>>>

toto všetko sa predpokladalo v oficiálnom učení Cirkvi – v mnohých prípadoch to však nebolo dosťačne jasné. Následkom toho sa kresťanské podanie v našej kultúre privylemi často vystavovalo forme reduktionizmu, ktoré sa z neho pokúsilo urobiť najmä morálku alebo sociológiu alebo filozofiu či politiku.“

SPRÁVNE, ALE...

Sme v pokušení presadzovať „kresťanské hodnoty“ do politiky a pre celú spoločnosť, pretože sú správne – a v tom máme pravdu.

Lenže, sú nielen správne, ale pre neveriacich a s Kristom v Božej milosti nežijúcich neobrátených ľudí aj úplne a dokonale neuskutočiteľné! Jednoducho nie je možné očakávať od nekresťanov žijúcich mimo Božej milosti to, čo dokážu kresťania len a jedine vďaka Božej milosti a Kristovi, ktorý v nich cez Ducha Svätého mocne prebýva!

V skutočnosti návodom pre svetskú spoločnosť je *Starý zákon a Desatoro*. Ono je morálnym minimom, ktoré je uskutočiteľné pre každého človeka na svete: *Nezabúdaj na Boha, na zmysel svojho života. Neupracuj sa k smrti, pretože o tom život nie je. Chrán rodinu. Nezabíjaj. Nekradni. Nesmilni. Neklam, nepodvádzaj, ale dodrž, čo si slúbil. Ne-prepadni chlipošti, lakomstvu a závisti.*

To sa dá. Štát vybudovaný na týchto základoch bude dobrý, spravodlivý a bude dlhodobo prosperovať.

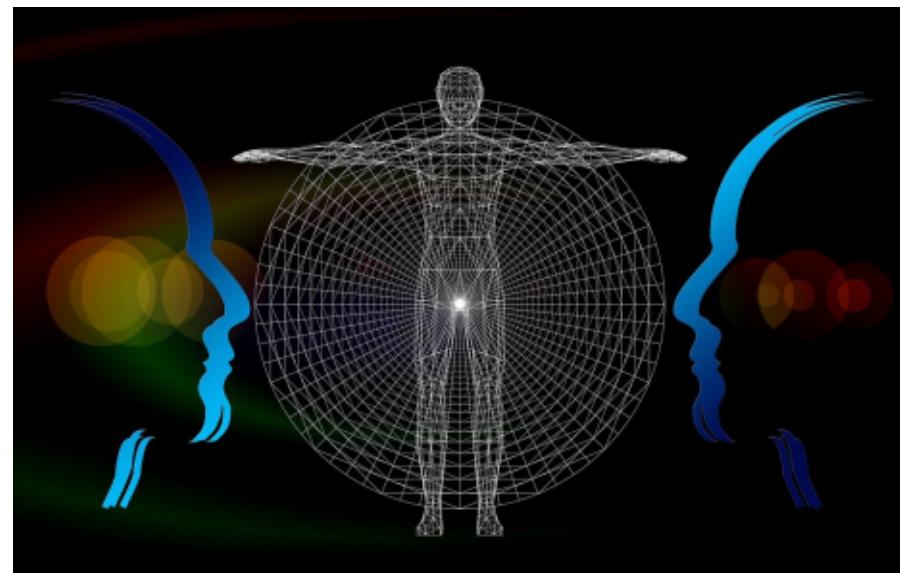
No pre kresťana je to málo. Kresťan sa usiluje o vyššie méty než len dobrý pozemský život a pozemská prosperita. Tak, ako bežnému človekovi stačí ísi si zabehať, ale na víťazstvo vo svetovom šampionáte je to smiešne málo, tak aj pre svetský život to stačí, ale ak sa usilujeme o Nebo, je to smiešne málo, tam je potrebné viac, ako učí *Písmo*: „*Usilujte sa o svätosť, bez ktorej nik nevidí Pána*“ (*Hebr 12, 14*). Na prosperujúci štát stačí byť dobrým a slušným občanom a viac bez Božej posvä- cujúcej milosti, daru Ducha Svätého, ani možné nie je. Na Nebo je potreb- ná svätosť – ovocie našej spolupráce s Božou milosťou, s Duchom Svätým.

Preto má Cirkev dvojaký meter. Mu- sí mať!

POHLAD NAD

Ked' Cirkev hovorí k svetu, hovorí na úrovni *Starého zákona* a hovorí o pra- vidlách, ktoré sú záväzné pre bežných ľudí mimo Cirkvi.

Ked' hovorí ku kresťanom, hovorí na úrovni evanjelia a hovorí o podmien- kach spásy a Neba, ktoré sú bez zvlášt-

nej Božej milosti pre človeka zhola ne- možné.

Ako príklad si vezmíme zásady „spravodlivej vojny“. Pre svet by bolo skve- le, keby ich každý v krajinom prípade vojnového konfliktu dodržiaval. Bolo by však smiešne považovať ich za pra- vidlo pre život cirkevného spoločenstva – rovnako ako by bolo naivné vyžado- vat' od štátu sebaobetovanie sa z lásky ako u mučeníkov.

Cirkev a svet sa nikdy nezlejú dohromady. Cirkev totiž bude vždy ostrovom z iného „vesmíru“, Božieho, uprostred

cudziny sveta. Preto musí vždy pou- žívať dva metre, dva rôzne štandardy – jeden na neveriaci svet, neschopný svätosti, a jeden na seba a kresťanov. Všetci vieme, ako v jednej a tej istej situácii budú žiť a konáť nepraktizujú- ci kresťanskú vieru a ako praktizujúci kresťania.

No my musíme myslieť aj na ostat- ných „obyčajných“ ľudí, ktorí toho nie sú schopní, a ako chrániť ich aj ich sku- točné prirodzené dobro.

MILOŠ PIKALA
(Snímky: Pixabay)

Zháňate darček pre vašich blízkych?

Objednajte im

časopis

VOX

Objednávky:

vox.zdruzenie@gmail.com; 0918 472 420

Úvaha a myšlienky Akcie 365 na mesiac január 2021

Akcia 365 na január 2021

Súčasťou Akcie 365 sú mesačné úvahy a myšlienky na každý deň v danom mesiaci. Uverejňujeme na mesiac január 2021.

V polovici decembra uplynulo sto rokov od narodenia pátra Štefana Senčíka, SJ, iniciátoра Akcie 365.

Jeho životný príbeh sa začal 12. 12. 1920 v Starom Tekove. V roku 1933 prišiel na gymnaziálne štúdia k jezuitom do Trnavy a po piatom ročníku vstúpil do rehole k jezuitom. Noviciát zavŕšíl rehoľnými sľubmi v roku 1940. V začiatých gymnaziálnych štúdiách pokračoval v Ružomberku, kde o dva roky zmaturoval. Ďalej nasledovali filozofické štúdiá v Piešťanoch a v Trnave.

V povojunom školskom roku pokračoval v teologických štúdiách v poľskej Starej Wsi a od januára 1947 v holandskom Maastrichte. V auguste 1949 bol v Holandsku vysvätený na knaza.

Medzitým sa na Slovensku zhoršila situácia a séria proticirkevných opatrení vyvrcholila v apríli 1950 zrušením jezuitskej rehole v ČSR. Páter Senčík pokračoval ďalej vo formácii v Dubline. V jej závere a po zdokonalení sa v angličtine odišiel roku 1951 do Austrálie, aby sa venoval pastoračnej službe medzi tamojšími Slovákmami.

V AUSTRÁLII

Austrálski Slováci sa združovali najmä v mestách Sydney, Melbourne, Adelaide a v Brisbane. Páter Senčík musel často cestovať za veriacimi dlhé hodiny

vlakom, autobusom alebo taxíkom. Ako sám spomínal v rozhovore pre *Vatikánsky rozhlas*: „*Neraz nebolo taxíka a bolo treba pešo kráčať aj niekoľko kilometrov o hlate a horúčave.*“

Slováci sa vďaka bohoslužbám s pátom viač stretávali a žili slovenskou kultúrou. Výnimkou nebola ani účasť slovenských evanjelikov. Spoločné stretnutia mali tým aj národný význam.

V Sydney začal vydávať časopis *Život* s podtitulom *Náboženský mesačník pre slovenských katolíkov v Austrálii*. V nom zúročil svoje redaktorské skúsenosti zo študentských čias. Svojou vytrvalou prácou povzbudzoval svojich veriacich k výstavbe slovenského kostola, ktorý aj v roku 1956 postavili. Kostol sa potom stal pútnickým mestom.

Na Veľkú noc 1957 sa páter na výzvu predstavených vracia späť do Európy. Jeho novým pôsobiskom sa malo stať slovenské oddelenie *Vatikánskeho rozhlasu* v Ríme. Po šesťročnej náročnej redaktorskej práci vo *Vatikánskom rozhlašení* páter Senčík odchádza z Ríma do Kanady.

V KANADE

V meste Guelph slovenskí jezuiti otvorili v roku 1952 misiu pre kanadských Slovákov, ktorá sa stala načas pracoviskom aj pátra Senčíka. Jezuiti cesto-

vali za Slovákmami po celom území Kanady. Už mali vypracovaný systém pastoračných aktivít v najväčších slovenských centrach, kde bolo potrebné spoľahlivo v nich pracovať.

Senčíkov príchod do Kanady znamenal citelný prínos najmä pre vydavateľskú činnosť jezuitskej misie. Páter pripravil do tlače viac kníh, ktoré preložil do slovenčiny. Dva razy do roka pripravoval aj časopis *Slovenskí jezuiti v Kanade* a až do roku 1974 pravidelne redigoval časopis *Echo*. Mediálne známejší bol mesačník *Posol*, ktorý vďaka pátrovi vychádzal v niekoľkotisícovom náklade od roku 1974. Po založení vydavateľstva Dobrá kniha aj sám tvoril náboženskú literatúru, ktorá sa rôznymi cestami prepravovala na Slovensko.

V rokoch 1974 – 1982 ako provinciálny predstavený organizoval prácu všetkých slovenských jezuitov v zahraničí. Jeho zásluhou vznikol dom slovenských jezuitov v Nemecku, ktorý pomáhal exulantom v Európe. V Kanade páter podnietil užšiu spoluprácu aj ďalších mužských a ženských slovenských reholí pôsobiacich v zahraničí. V roku 1977 sa stretli v americkom Danville, kde sa konalo dôležité stretnutie ktoré si vytýčilo spoluprácu až po neskorší vznik Konferencie slovenských rehoľníkov. Páter Štefan zaistoval slovenských jezuitov v rokoch 1974 – 1975 na Generálnej kongregácii Spoločnosti Ježišovej v Ríme a roku 1978 na Kongregácii rehoľných prokuratorov.

Práce pribúdalo, aj keď nové povolania chýbali, a tak od roku 1984 sa opäť vrátil do slovenskej sekcie *Vatikánskeho rozhlasu*. Do Kanady zasielal z Ríma rukopisy pre tlač nových slovenských publikácií. V roku 1990 rozhlasovú redakciu prebral páter František Sočufka, a tak sa páter Senčík mohol uvoľniť na apoštolát na Slovensku.

NÁVRAT NA SLOVENSKO

V rokoch 1990 – 1993 vrátil štát majetok jezuitom v dezolátnom stave. Páter Senčík využíval vhodný charitný dom v Piešťanoch, aby tam dával duchovné cvičenia. V roku 1992 sa vracia do Kanady, kde sa stáva predstaveným jezuitskej komunity v Cambridge. Organizuje sťahovanie tlačiarne i vydavateľstva Dobrá kniha do Trnavy. Po troch

>>>

rokoch sa definitívne prestáhoval na Slovensko aj páter Senčík.

Ako spisovateľ ponúkal slovenským knižným vydavateľstvám svoju písomnú tvorbu. Z tohto obdobia možno nájsť jeho príspevky v časopisoch *Posol*, *Viera a život*, *Kultúra*, *Katolické noviny*, *Liturgia*, *Duchovný pastier*, *Národná osveta*, *Historická revue* či *Knižná revue*. Mnoho jeho príspevkov obohatilo zborníky, kde spracoval monografie

o zahraničných misiách a o *Vatikánskom rozhlase*. Denne mával verejnú bohoslužbu v kostole uršulinok v Trnave. Na Slovensku rozšíril hnutie Akcia 365 a dával duchovné cvičenia, o ktoré žiadali nielen exercičné domy, ale aj biskupská konferencia. Spolupracovník pátra Senčíka a jeho spolubrat páter František Sočúfka oňom napísal: „*Ža-sol som, ked' som v archíve slovenského oddelenia Vatikánskeho rozhlasu*

objavoval, aký veľký rozsah práce páter zvládal.“

Uprostred týchto aktivít a pamätajúc na potrebnú spirituálnu obnovu v deň, keď sa ponáhľal na novénu do „hrubého“ kostola v Trnave, mu prišlo nevolno. Pán si pátra Štefana Senčíka povolal 19. novembra 2001.

Vďaka za misiu pátra Senčíka.

MILAN HUDÁČEK, SJ
LETÍCIA DIRBÁKOVÁ, CJ

Myšlienky na každý deň januára 2021

-
1. „Pre toho, kto chce byť múdrym pred Bohom, nejestvuje iná cesta, len sa stať bláznom pre svet a nepriateľom ľudskej slávy.“ (sv. Izák Sýrsky)
 2. „Ako môžu niektorí kresťania hovoriť, že telo nie je schopné mať večný život, ked' je živené telom a krvou Pána Ježiša.“ (sv. Irenej Lyonský)
 3. „Nech by cesta môjho života viedla kamkoľvek, ty si stále so mnou. Nič ma nemôže odlúčiť od tvojej lásky, Pane.“ (sv. Edita Steinová)
 4. „Keby som bol smutný, išiel by som sa vyspovedať.“ (sv. Ján Mária Vianney)
 5. „Vylievaj svoje milosrdensť na všetkých a bud' mierny vo všetkých veciach.“ (sv. Izák Sýrsky)
 6. „Pokora nie je ponižovanie sa, ale uvedomenie si pravdy.“ (sv. Ján Damascénsky)
 7. „Uvedomenie si hriešnosti, v ktorej je celé ľudské pokolenie, je osobitý Boží dar. Pros o tento dar.“ (sv. Ignácius Brianchaninov)
 8. „Kto si praje stretnúť Pána vo svojom vnútri, nachádza prostriedky na očistenie srdca neustálym pamätaním na Boha.“ (sv. Izák Sýrsky)
 9. „Cesty, ktorými nás vedie Spasiteľ, smerujú d'alej – pozatúto zem.“ (sv. Edita Steinová)
 10. „Celá zlá činnosť diabla je sústredená na to, aby účinkoval vo vlastnom vnútri hrešiacich a pritom aby si oni mysleli, že hrešia z vlastného rozhodnutia.“ (sv. Simeon Nový Bohoslovec)
 11. „Božou najväčšou radosťou je odpustiť nám.“ (sv. Ján Mária Vianney)
 12. „Bud' teda múdry a polož bázeň pred Bohom za základ svojej cesty a za pár dní ťa priviedie pred bránu Kráľovstva.“ (sv. Izák Sýrsky)
 13. „Boh nežiada od človeka nič také, k čomu by mu nedal aj potrebnú silu.“ (sv. Edita Steinová)
 14. „Kto je chudobný duchom? Je to taký človek, ktorý o sebe rozmyšľa pokorne.“ (sv. Ján Zlatoušty)
 15. „Ked' ste nastúpili cestu ku kresťanskej dokonalosti, nezanechávajte ju, ale vždy sa snažte rozmnogožiť začiaté.“ (sv. Anton Pustovník)
 16. „Je potrebné venovať viac času ľútosti ako sputovaniu svedomia.“ (sv. Ján Mária Vianney)
 17. „Tí, ktorí sa riadia svojou vlastnou vôleou, sú svojimi najväčšími pokušiteľmi a nepotrebujú žiadneho diabla, aby ich pokúšal.“ (sv. Pimen Veľký)
 18. „Dôležité je, aby mal človek tichý kútik, v ktorom sa môže s Bohom denne tak stretnávať.“ (sv. Edita Steinová)
 19. „Požehnaný je človek, ktorý sa robí hluchým pre každé potešenie sveta, ktoré ho oddeluje od jeho Stvoriteľa.“ (sv. Izák Sýrsky)
 20. „Základom pokory je, že si uvedomujeme, že sme hriešníci a nič dobré, čo robíme, nie je viac ako naša povinnosť.“ (sv. Ján Damascénsky)
 21. „Cnóst prechádza zo srdca matiek do sŕdc detí, ktoré rady robia to, čo vidia.“ (sv. Ján Mária Vianney)
 22. „Ked' sa pozérame na svoje hriechy, nebudem vidieť hriechy bližného. Je chybou, ked' človek nechá vlastného mŕtveho a plače nad mŕtvym u svojho suseda.“ (sv. Pimen Veľký)
 23. „Pre démonov je hrozným a u Boha milovaným je človek, ktorý dňom i nocou hľadá Boha vo svojom srdci.“ (sv. Izák Sýrsky)
 24. „Kto patrí Kristovi, musí prežiť celý Kristov život.“ (sv. Edita Steinová)
 25. „Majitelia sú povinní ťažiť zo svojho majetku, ale nezneužívať ho. Je skúpostou nedávať zo svojich prostriedkov.“ (sv. Ján Zlatoušty)
 26. „Skutočná pokora je takáto: Bojovať proti pýche, proti vrchnosti neprotestovať, nebyť nevďačný ani pláčlivý, ale v každej situácii d'akováť Bohu a chváliť ho.“ (sv. Anzelma z Canterbury)
 27. „V suchote a prázdrove sa duša stáva pokornou.“ (sv. Edita Steinová)
 28. „Nedať deťom možnosť modliť sa znamená pripraviť Boha o veľkú chválu.“ (sv. Ján Mária Vianney)
 29. „Dokial' sa zmysly zaoberajú vonkajšími vecami, srdce nemôže oddýchnuť od predstáv, ktoré prinášajú.“ (sv. Izák Sýrsky)
 30. „Kto sústredene ide do hĺbky, vidí aj malé veci vo veľkých súvislostiach.“ (sv. Edita Steinová)
 31. „Ked' budeme pokorní, budeme kvitnúť ako lalia na púšti – sama pred očami Boha. Zázrak uprostred púšte pýchy.“ (sv. Bernard z Clairvaux)

Pripravila MARGITA STANČÍKOVÁ
(Aktuálne posolstvá Akcie 365 sú na portáli jezuiti.sk)

Narodenie Pána Ježiša podľa videnia bl. Anny Kataríny Emmerichovej

Vtedy v Betleheme

Nemecká augustiniánska mníška, mystička a stigmatička bl. ANNA KATARÍNA EMMERICOVÁ bola už od detstva obdarená podrobnými videniami života Pána Ježiša, Panny Márie a svätých. Uverejňujeme jej videnie narodenia Ježiša Krista.

Cím bližšie boli k cieľu svojho putovania, tým častejšie odbočoval Jozef z cesty a zastavoval, lebo svätá Panna bola čoraz vyčerpanejšia. Išli cestou, ktorú im ukazovala oslica, a deň a pol kráčali smerom k Jeruzalemu. Jozefov otec tu mával pašienky a Jozef sa tu dobre vyznal. Keby prešli pustatinou, ktorá sa rozprestiera za Betániou, prišli by do Jeruzalema za šesť hodín, táto cesta však bola kopcovitá a veľmi nepohodlná. Tak nasledovali oslicu cez dolinu a priblížili sa väčšimi k Jordánu.

NA CESTE

Svätí pútnici prišli ešte za svetla k veľkému pastierskemu domu vzdialené-

mu približne tri hodiny od miesta, na ktorom Ján krstil v rieke Jordán, a asi sedem hodín od Betlehema. Domáci prijal pocestných veľmi srdečne. Dal im k dispozícii izbu a aj o osla bolo dobre postarané. Sluha umyl Jozefovi nohy a dal mu čisté oblečenie. To jeho, celé zaprášené, zatiaľ vypral. Pre svätú Panu urobila to isté slúžka. Mária a Jozef sa tu najedli a išli spať.

Domáca pani mala veľmi ťažkú povahu. Obávala sa, že Mária by ju mohla požiadať, aby im dovolila zostať až do pôrodu, a tak im odkázala, že na druhý deň majú odísť. Svätá rodina tu prenocovala a na druhý deň okolo poludnia pokračovala v ceste. Niekoľkí obyvateľia domu ich na kúsok odprevadili.

Približne po dvoch hodinách dorazili do dediny. Tu bývali Jozefovi príbuzní. Svatí pocestní sa tu nezastavili, ale pokračovali ešte asi pol hodiny doprava, smerom na Jeruzalem, až došli ku veľkému hostincu. Máriu a Jozefa služovia zdvorilo prijali a dali im útulnú izbu, ktorá bola umiestnená trochu bočkom, s pohodlnými lôžkami. Keď si Jozef a Mária odpočinuli a zajedli, spoľočne sa pomodlili a pobrali sa spať.

V nasledujúci deň sa okolo poludnia vydali na cestu do Betlehema, ktorý bol odtiaľto vzdialenosť asi tri hodiny chôdzce. Domáca pani naliehala na Máriu, aby zostali u nich. Zdalo sa jej, že Mária bude už čoskoro rodiť, no svätá Panna odvetila, že ešte zostáva tridsaťšest' či tridsaťosem hodín. Pani ich chcela zadržať, no nie v tomto dome, ale v inej budove. Hostinský hovoril Jozefovi, že v Betleheme ubytovanie tak ľahko nerozloženú, ale Jozef povedal, že tam má piateľov, ktorí ich určite prijmú.

SČÍTANIE ĽUDU

Asi po troch hodinach chôdzce prišli zo severnej strany do Betlehema. Prv, než vstúpili do mesta, zastavili sa pod veľkým stromom. Počasie bolo veľmi pekné, vôbec nebolo zima. Slnko svietilo na vrch medzi Jeruzalemom a Betániou. Mária zostúpila z oslíka a upravila si šaty. Potom zamierili k veľkej budove obklopanej malými domami a dvormi. Nachádzala sa niekoľko minút od Betlehema. Bol to starý dom Dávidovho rodu a kedysi to bol Jozefov rodičovský dom. Ešte stále tu bývali Jozefovi príbuzní a známi, ale správali sa k nemu veľmi chladne a robili sa, že ho nepoznajú.

Teraz tam prichádzali ľudia kvôli sčítaniu ľudu. Posledné sčítanie sa uskutočnilo pred siedmimi rokmi, ale s veľkými zmätkami. Sčítanie ľudu a platenie daní sa vykonávalo už dva mesiace. Počas uplynulých siedmich rokov platiли ľudia dane všelijako, ale nebol v tom nijaký poriadok. Vybratá daň sa mala rozdeliť na tri časti, každá z nich mala iný účel. Prvá časť peňazí sa rozdelila medzi cisára Augusta, Herodesa a kráľa, ktorý býval nedaleko Egypta. Bojoval vo vojne a mal právo vyberať od obyvateľov krajiny určitú sumu. Druhá časť bola určená na výstavbu chrámu

>>>

a tretia vdovám a chudobným, tí však už veľmi dlho nedostávali vôbec nič. Aj vtedy ako teraz, sa ušlo málo tým, ktorí to naozaj potrebovali.

Jozef so svätoj Pannou tam hned zamiernili, lebo každý nový príchodzí sa musel prihlásiť a potom dostal formulár, bez ktorého by sa nedostal do mesta. Jozef vošiel do domu a Mária zostala v príľahlej budove spolu s niekoľkými ženami, ktoré pripravovali jedlo pre rímskych vojakov. Boli k nej veľmi milé a ponúkli jej čosi na jedenie.

V dome bolo veľa pisárov a vysoko-postavených úradníkov, boli tam farienzeji, saduceji, kňazi, starší, Židia i Rimania a vojaci. V Jeruzaleme nebola takáto sčítacia komisia, ale boli viaceré v rôznych kútoch krajiny. Napríklad v Magdale pri Galilejskom jazere mali odvádzat daň ľudia z Galileje a zo Sidonu, ktorí sa zaoberali obchodovaním. Len tí, ktorí nemali trvalý pobyt a nevlastnili pozemky, sa museli dostaviť do svojho rodiska.

Jozef prišiel kvôli daniam trochu neskoro, ale boli k nemu slušní. Videla som Jozefa vo veľkej miestnosti, ale nie na prízemí. Pýtali sa ho, ako sa volá, a potom skúmali veľké zvitky. Na stenách ich bolo zavesených veľmi veľa. Rozvinuli ich a prezerali si jeho aj Márii rodostrom. Jozef nevedel, že aj ona pochádza cez Joachima z Dávidovho rodu. Členovia Jozefovej rodiny boli priamymi potomkami jedného z Dávidových synov. Jeden muž sa Jozefa spýtal, kde je jeho žena. Opýtali sa ho, aké má príjmy, a on im povedal, že pozemky nevlastní, ale živí sa ako remeselník a podporuje ho svokra.

Jozef sa rozlúčil, a keď vyšiel, pisári si predvolali aj svätú Pannu. Jozefovi povedali, že svoju manželku nemusel priviesť. Tuším si z neho trochu aj utáhovali kvôli mladosti Panny Márie. Jozef sa pred Máriou hanbil, lebo sa obával, že by si mohla pomyslieť, že v jeho rodnom kraji nemajú voči nemu nijaký rešpekt.

V MESTE

Potom pokračovali v ceste do Betlehema a vstúpili doň veľkou bránou. Mária zostala s oslíkom na začiatku ulice a Jozef začal hned hľadať ubytovanie. Jeho hľadanie bolo märne, lebo v Betleheme bolo veľa cudzincov. Vrátil sa k Márii a priznal, že nenašiel nič, že pojde hľadať hlbšie do mesta. No ani tam neuspel. Všade mali plno a všade ho odmietali. Preto vyšli z mesta a pobrali sa do polí. Tu nadobili na akýsi prístrešok, ktorý stál blízko stromu. Ten strom sa podobal na lipu – kmeň bol

Hugo van der Goes: *Mária a Jozef na ceste do Betlehema* (detail)

hladký a konáre akoby vytvárali strechu. Jozef priviedol svätu Panu pod tento strom a pripravil jej pohodlné miesto, aby si mohla odpočíniť, kým on pôjde ďalej hľadať ubytovanie.

Mária sedela a opierala sa o strom. Mala na sebe široké šaty z bielej vlny bez opaska. Na hlave mala biely závoj. Okolo nej prechádzalo veľa ľudí. Pozerali sa na ňu a ani ich nenapadlo, že Vykupiteľ je tak blízko. Bola taká trpezlivá, plná nádeje a pokory. Musela čakať veľmi dlho a napokon si ľahla na prikrývku s rukami skríženými na hrudi.

Ked' sa Jozef vrátil, bol nešťastný, lebo sa mu nikde nepodarilo nájsť ubytovanie. Jeho priatelia, o ktorých rozpáral svätej Panne, nechceli oňom ani počuť. Rozplakal sa a Mária ho utešovala. Potom sa Jozef ešte raz vrátil do mesta a išiel z domu do domu. Ked' odvodňoval svoju prosbu pripomienkou, že jeho manželka bude čoskoro rodiť, odmietali ho ešte rozhodnejšie.

Jozef sa vrátil k stromu a povedal, že všetko bolo zbytočné. Pozná však jedno miesto nedaleko mesta, obvykle tam bývajú pastieri, ked' prídu s dobytkom do mesta. Tam budú mať aspoň strechu

nad hlavou. Jozef poznal toto miesto ešte z čias svojho detstva. Často sa tam skrýval pred svojimi bratmi, aby sa mohol pokojne modliť. Keby prišli aj pastieri, ľahko sa s nimi dohodnú. Domnieval sa však, že v tomto ročnom období tam nebudú.

JASKYŇA S JASLIČKAMI

Vykročili po opustenom úzkom chodníčku, ktorý sa stáčal doľava, spočiatku trochu stúpal a potom zas klesal. Chodník viedol pozdĺž zrúcaných hradieb a hrobiek. Zdalo sa, že sú to zvyšky malého zrúcaného mesta. Zakrátka vyšli na vršok na východnej strane mesta, kde rástli mnohé pekné stromy. Tu, medzi jaskyňami a rôznymi dutinami, hľadal Jozef útočisko pre svätú Pannu.

Ked' sa blízili Jozef a Mária k jaskyni, začalo sa zmrákať. Mladá oslica, ktorá im ukazovala cestu, začala skákať od radosti a svätá Panna povedala Jozefovi: „*Vidiš, Boh určite chce, aby sme sa zastavili tu.*“

Jaskyňa, ktorú Jozef poznal, sa otvárala na západ. Mala niekoľko otvorov, ktoré zabezpečovali vetranie, a pozostávala z dvoch siení a jednej dutiny pre zviera veľké ako osol. Bolo tam aj tro-

>>>

chu krmiva. Úzkou chodbou sa vchádzalo do širokej siene, z polovice zoblenej, z polovice trojhrannej, ktorá sa tiahla k východnej strane vŕška. Jaskyňa bola z prírodného kameňa a len na južnej strane bolo čosi domurované. Steny jaskyne, hoci neboli hladké, vyzerali príjemne a čisto. Na tejto južnej strane bol druhý vchod do jaskyne. Zvyčajne bol uzavretý a Jozef ho musel obnoviť. Popri južnej stene jaskyne sa vinul chodník, ktorý viedol do údolia, kam chodili pastieri pásť stáda. Na nedalekých vŕškoch bolo niekoľko malých domov, v ktorých bývali pastieri.

Na východ od jaskyne bola malá, od severu uzavretá dolina, dlhá asi polhodiny chôdze. Vŕšok bol porastený krikmi, stromami a lúkami, a keby sme po kračovali po chodníku juhovýchodným smerom od jaskyne s jasličkami, dostaneme sa ku hrobke Marahy, Abrahámovej dojky. Túto hrobku nazývali aj Jaskyňou mlieka. Svätá Panna sa tu ne raz zastavila s malým Ježiškom. Nad touto jaskyňou sa týčil strom, okolo ktorého boli rozmiestnené lavičky na sedenie. Odtiaľ bolo vidno Betlehem lepšie ako z jaskyne s jasličkami.

Ked' sa Mária stala matkou Svetla sveta, nachádzala sa vo východnej časti jaskyne. A jasličky, do ktorých uložila Ježiška, boli otočené k západu. Bola to vlastne nádrž, z ktorej pili zvieratá. Ked' prišli tria králi s darmi, sedela Mária s Ježiškom pred jasličkami.

PRÍPRAVA

Jozef bol ešte nešťastný a zahanbený, že narozáprával toľko o tom, ako dobre ich prijmú v Betleheme. Hned' pripravil pre svätú Pannu miesto, na ktorom si mohla oddýchnuť, kým on poupratuje v jaskyni. Vchod do jaskyne bol úzky, lebo pri stenách boli otiepky slamy prikryté hnedým plátnom. Jozef čo najväčšmi rozšíril vchod a nachystal pre svätú Pannu pohodlné lôžko na východnej strane jaskyne. Potom zavesil na stenu jaskyne rozsvietenú lampu a voviedol dnu svätú Pannu. S pokorou sa ospravedlňoval za biedne ubytovanie, ale Mária bola vo svojom vnútri šťastná a po kojná.

Ked' si Mária ľahla, aby si pospala, Jozef išiel k rieke s koženým vakom, naplnil ho vodou a priniesol do jaskyne. Potom sa vrátil do mesta, aby kúpil nejaký riad, jedlo a ovocie. Sobota bola blízko, a ked'že do mesta prišlo veľa cudzincov, ktorí potrebovali množstvo vecí, na rohoch ulíc predávali obchodníci potraviny naukladané na laviciach.

Ked' sa Jozef vrátil do jaskyne, rozložil oheň a pripravil niečo na jedenie.

Sčítanie ľudu a výber daní za Kvírinia, 14. stor.

Potom urobil pre Pannu Máriu druhé lôžko vo vnútornnej časti jaskyne. Použil pritom seno a jednu z prikrývok, ktoré si priniesli z Anninho domu. Pre seba urobil lôžko vedľa vchodu.

Ked' zapadlo slnko, prv, než sa celkom zotmelo, vrátil sa Jozef do mesta. Kým bol preč, po prvý raz som videla Máriu modliť sa na kolenách. Jozef sa vrátil veľmi neskoro, bol rozrušený, myslím si, že plakal. Pomodlil sa a konečne si ľahol na lôžko vedľa vchodu do jaskyne.

HROBKA MARAHY

Nadišla sobota a svätá Panna strávila veľa času vedľa jasličiek, kde sa modlila a rozjímalala. Jozef niekoľko ráz vyšiel von, pravdepodobne bol v synagóge v Betleheme. Spolu zjedli jedlo, ktoré Jozef pripravil v predošlý deň, a spoločne sa pomodlili.

Popoludní, v čase, keď si Židia vyjdú na obvyklú sobotnajšiu prechádzku, zobrajal Jozef Máriu cez údolie za jaskyňou s jasličkami až ku hrobke Abrahámovej dojky Marahy. Chvíľu tam zostali. Táto jaskyňa bola väčšia než tá, v ktorej sa ubytovali, a zašli aj pod veľký sväty strom, ktorý bol blízko.

Jozef upravil pre svätú Pannu miesto na sedenie, aby si mohla trochu oddýchnuť. Mária povedala Jozefovi, že tej noči o polnoci porodí svoje dieťa, lebo od kedy ju prišiel pozdraviť Boží aniel, prešlo deväť mesiacov. Poprosila ho, aby urobil všetko, čo je v jeho silách, aby bolo toto Bohom prisľubnené a nadprirodzeným spôsobom počaté dieťa prijaté na svet so všetkými možnými poctami. Tiež ho vyzvala, aby sa spolu

s ňou modlil za všetkých tých, ktorí im pre tvrdosť srdca nechceli poskytnúť útočisko. Jozef svätej Panne navrhol, že pôjde do Betlehema zavolať niekoľko žien, s ktorými sa poznal, aby jej pomohli pri pôrode. No ona to odmietla a povedala, že nepotrebuje pomoc ľudí.

Podvečer Jozef zašiel do Betlehema, a len čo zapadlo slnko, rýchlo kúpil niekoľko potrebných vecí – podnožku, malý nízky stolík, niekoľko misiek, sušené ovocie a hrozno a vrátil sa do Marahinej hrobky a odviedol svätú Pannu do jaskyne s jasličkami. Pripravil jedlo, spoločne sa najedli a pomodlili.

JEŽIŠOV NARODENIE

Vtedy svätá Panna povedala Jozefovi, že prišiel jej čas a poprosila ho, aby sa išiel modliť do druhej časti jaskyne. Jozef zavesil rozsvietené lampy na strop a nechal Pannu osamote tak, ako ho o to žiadala. Vtom začul vonku akýsi hluk. Vyšiel von a našiel tam mladú oslicu, ktorá až dovtedy voľne behala po údolí pastierov. Skákala od radosti a pobebovala okolo neho. Jozef ju priviazał pred jaskyňou a priniesol jej sena.

Ked' sa vrátil do jaskyne, všetko bolo zmenené. Jozef podišiel k miestu, kde bolo lôžko svätej Panny. Videl ju od chrbta, obrátenú k východu, pohrúzenú do modlitby. Videl, akoby ju obklopovali plamene a celú jaskyňu zaplavovalo nadprirodzené svetlo. Jozef sa díval tak, ako sa Mojžiš pozeral na horiaci ker. Prenikla ho svätá bázeň, išiel do svojej časti jaskyne, padol tvárou k zemi a modlil sa.

Žiara okolo svätej Panny bola stále väčšia, až svetlo lámp, ktoré zapálil Jo-

>>>

zef, nebolo vôbec vidno. Mária mala na sebe široké neprepásané šaty a kľačala na koberčeku s tvárou obrátenou k východu.

O dvanástej hodine v noci som videľa, že sa vznáša nad zemou. Bolo vidno podlahu pod ňou. Ruky mala skrižené na prsiach. Svetlo okolo nej bolo čoraz silnejšie, všetko akoby sa chvelo od radosťi, dokonca aj neživé predmety – kamenný strop, steny, podlaha jaskyne – akoby v tom svetle ožili. V jednej chvíli som už nevidela strop jaskyne. Z nebies vyšiel lúč svetla a dopadol na Máriu ako oslnivá žiara.

V tomto svetelnom lúči zostúpili na zem nebeské zbory. Svätá Panna upadla do extázy a s pohľadom upretým k zemi sa modlila k svojmu Bohu, ktorého Matkou sa stala a ktorý teraz ležal na zemi pred ňou ako nevinné nemluvniatko.

DIEŤATKO

Videla som nášho Vykupiteľa ako malícké žiarivé dieťatko. Jeho žiara prekonala všetok jas, ktorý zaplavoval jaskynu. Ležal na koberčeku, pred ktorým kľačala svätá Panna. Zdalo sa mi, že bol celkom malícky a pred mojimi očami sa zväčšil. Žiara však bola taká oslepujúca, že nedokázem presne vysvetliť, ako som ho mohla vidieť.

Svätá Panna bola ešte stále ponorená do extázy. Dieťatko zakryla plienkou, ale ešte ho nevzala do náručia. Po chvíli sa dieťatko začalo mrviť a rozplakalo sa. Vtedy sa Mária spamätnala, vzala ho do náručia a zavinula do plienky, ktorou ho prikryla, a pritúlila si ho. Potom sa posadila, zakrútila sa do svojho pláštia spolu s dieťaťom. Myslím si, že ho pridájala.

Potom som videla anjelov v ľudskej podobe v postoji modlitby pred dieťaťom.

Asi po pol hodine zavolala Mária Jozefa, ktorý sa ešte stále modlil. Podišiel k nej a plný úcty, radosti a pokory padol tvárou k zemi. Až keď ho Mária viac ráz poprosila, aby si privinul na srdce svätý dar najvyššieho Boha, vstal, vzal Ježiška do náručia a so slzami radosťi chválil Boha.

Potom svätá Panna Ježiška zavinula. Najprv ho zabalila do červenej plienky a na tú dala ešte jednu bielu, ktorá mu siahalo až po malé ramená. Hlavičku prikryla iným plátnom.

Videla som svätú Pannu a Jozefa, ako sedia vedľa seba na zemi. Mlčali a zdalo sa, že obaja sú pohrúzení do kontemplácie. Pred Máriou ležal na koberčeku malý novonarodený Ježiško, krásny a žiarivý.

Sandro Botticelli: *Narodenie Ježiša*

Pomyslela som si: „Ach na tomto mieste prišla na svet spásu celého sveta, a nik o tom nevie!“

Mária a Jozef uložili dieťatko do jasličiek, ktoré vystlali jemnou trávou a tú zakryli prikrývkou. Ked' dieťatko vložili do jasličiek, postavili sa vedľa nich a chválili Boha, prelievajúc slzy radosťi. Potom Jozef pripravil pre svätú Pannu lôžko a sedadlo vedľa jasličiek.

Panna Mária mala pred narodením Ježiška a po ňom oblečené biele šaty a na hlave mala závoj. Počas prvých dní som ju videla sedávať, kľačať, stáť a aj ležať a spať vždy vedľa jasličiek. Nikdy nebola chorá alebo unavená. Ked' ju niekto prišiel navštíviť, sedela vzpriamene a zahalená do svojho závoja.

ANNA KATARÍNA EMMERICOVÁ
(Odseky a medzititulky: redakcia)

*Milý Ježiško,
chcem urobiť priateľovi radosť,
preto mu na rok 2021 objednávam
časopis VOX.*

Gilbert K. Chesterton: V mudrococh sa prišiel Kristovi pokloniť celý ten svet múdrosti

Túžba po pravde

Mytológia mala mnoho hriechov, no nemýlila sa v tom, že jej predstavy súviseli s takými hmotnými telami, aké hmotné bolo samotné Vtelenie. A vďaka tomu hlasu, ktorý vraj zaniesol tú správu až za hroby, možno aj starovekí mýtovtorcovia mohli znova zvolať: „Videli sme ho a on videl nás! Viditeľný boh!“

Starovekí pastieri by sa dokázali radovať a tancovať, a to aj bez filozofov. To však neznamená, že sa o tom nedozvedeli aj filozofi.

Aj po tých rokoch nám stále pripadá zvláštne, ako prišli do Betlehema z tých ďalekých východných zemí, korunovaní vznešenosťou kráľov a zahalení tak trochu tajomnosťou čarodejníkov.

SVET MÚDROSTI

Tradícia si ich pamäta takmer ako neznáme kategórie. Boli takí záhadní ako ich záhadné a melodické mená: Gašpar, Melichar a Baltazár. A s nimi sa prišiel Kristovi pokloniť celý ten svet múdrosti, ktorý pozoroval hviezdy v Chaldejsku a slnko v Perzií; a my sa nebudeme myliti, ak v nich uvidíme tú istú zvedavosť, ktorá poháňa všetkých mudrcov.

Tento typ človeka by stelesňovali, aj keby ich mená boli Konfucius, Pytagoras a Platón. Boli to ľudia, ktorých nezaujímali príbehy o svete, ale pravda o svete, a keďže ich smäd po pravde

bol vlastne smäd po Bohu, aj oni boli za svoju námahu odmenení.

Ale aby sme tej odmene porozumeli, musíme si uvedomiť, že presne tak ako v mytológii, aj vo filozofii bolo odmenou naplnenie čohosi, čo nebolo úplné.

Všetci mûdri ľudia a filozofi by nepochybne zistili (ako to zistili mudrci z východu), že touto udalosťou sa potvrdilo veľa z toho, čo bolo pravdivé v ich vlastnej tradícii a čo bolo správne podľa ich vlastného úsudku. Konfucius by našiel nový základ pre rodinu vo výmene rolí Svätej rodiny; Budha by s úctou vzhliadal k tejto novej vyššej a dokonalejšej abdikácii – k faktu, že tento Kráľ sa nevzdal drahokamov, ale rovno hviezd, že sa nevzdal kráľovského, ale rovno božského postavenia. Tito učení ľudia by stále mali právo povedať – lepšie povedané, mali by ešte väčšmi právo povedať –, že v ich starom učení bola pravda. Ale tito mûdri ľudia by koniec koncov neprišli preto, aby niečo povedali, ale aby sa niečo naučili. Pri-

šli by preto, aby doplnili svoje závery niečim, k čomu ešte nedospeli; dokonca by prišli aj preto, aby vyvážili svoj nedokonalý vesmír niečim, čomu možno kedysi protirečili. Budha by zo svojho neosobného raja prešiel k uctievaniu osoby. Konfucius by zo svojich chrámov zasvätených starým rodičom prešiel k uctievaniu dieťaťa.

NOVÉ STVORENIE

Od začiatku musíme uchopíť túto črtu nového vesmíru – fakt, že bol väčší než starý vesmír. V tomto zmysle je kresťanský svet väčší než celé stvorenie; keďže stvorenie bolo pred Kristom. Toto nové stvorenie odrazu obsahovalo veci, ktoré predtým neboli; a dokázalo obsiahnuť aj veci, ktoré už boli. Veľmi dobre to vystihuje príklad čínskeho uctievania predkov, ale platí to aj pre iné pohanské cnosti a presvedčenia.

Nik nemôže spochybňovať, že rozumná úcta k rodičom je súčasťou evanjelia, v ktorom sa sám Boh v detstve podriaďoval svojim rodičom. Ale tá druhá stránka, že jeho rodičia sa podriaďovali jemu, zavádzza myšlienku, ktorá už vôbec nie je konfuciánska. Dieťa Kristus nie je ako dieťa Konfucius; naša mystika si ho predstavuje v nesmrteľnom detstve. Neviem, čo by urobil Konfucius, keby v jeho náručí ožila bábika, ako podľa legendy v náručí sv. Františka ožila bábika predstavujúca Jezuliatko.

A to sa týka všetkých ostatných náboženstiev a filozofí – nikdy nestáli pred takou výzvou, pred akou stojí Cirkev.

REÁLNA DILEMA

Cirkev obsiahne aj to, čo svet neobsiahne. Život sám osebe neposkytuje to, čo ona poskytuje pre všetky stránky života. V porovnaní s ňou je každý jeden systém obmedzený a nedostatočný.

Nie je to rétorické chvastanie – je to reálny fakt a reálna dilema.

Kde u stoikov a uctievačov predkov nájdete sväté Dieťa? Kde u muslimov nájdete Matku Božiu, ženu, ktorá bola stvorená, aby nepatrila žiadnemu mužovi, a ktorá bola vyvýšená nad anjelov? Kde u budhistických mníchov nájdete sv. Michala, jazdca a majstra trubačov, ktorý pre každého vojaka ochraňuje češť meča? Čo by si len mytológia brahmanov počala so sv. Tomášom Akvinským, ktorý vyslal na cestu celú vedu a racionalitu a dokonca racionalizmus kresťanstva?

Ked' Akvinského porovnáme dokonca aj s Aristotelom, ktorý predstavoval

>>>

extrém rozumu, nadobúdame ten istý dojem, že bolo doplnené čosi, čo Aristotelovi chýbalo. Je isté, že Akvinský rozumel väčšine logických častí Aristotela; je totálne nepravdepodobné, že by Aristoteles rozumel väčšine mystických častí Akvinského.

PANTEÓN PANTEISTOV

Ešte aj tam, kde by sme kresťana sotva nazvali väčším, sme nútene nazvať ho širším. A to platí pri porovnaní kresťanstva s akoukoľvek filozofiou či herézou, či moderným hnutím.

Ako by sv. Františka, trubadúra Božieho, mohli pochopiť kalvinisti alebo už len takí utilitaristi manchesterskej školy? Zato taký Bossuet (*Jacques-Bénigne Bossuet; 1627 – 1704; francúzsky rímskokatolícky biskup, teológ a kazateľ* – pozn. red.) a Pascal dokázali byť minimálne takí strikní a logickí ako ktorýkoľvek kalvinista či utilitarista. Ako by sv. Jana z Arku, žena mávajúca mečom a vedúca mužov do boja, pochodila medzi kvakermi, ruskými duchoborcami či príslušníkmi tolstojskej sekty pacifistov?

Zato Cirkev má toľko veľa svätých, ktorí celý život zasvätili kázaniu o mieri a zabraňovaniu vojnám, že ich hádam ani nejde spočítať.

Rovnako je to so všetkými modernými pokusmi o synkretizmus. Nikdy nie sú schopné vytvoriť nič obsiahlejšie než kresťanské *Vyznanie viery*; naopak, vždy čosi vynechajú. Nemyslím tým, že vynechajú niečo božské, ale že vynechajú niečo ľudské – zástavu alebo krčmu, alebo chlapčenský dobrodružný príbeh o bitke, alebo živý plot ochraničujúci pole.

Teozofi budujú panteón; ale je to len panteón pre panteistov. Zvolávajú parlament náboženstiev ako formu zjednotenia národov; ale je to len zjednotenie snobov. A vlastne často pri tom zabúdajú, že presne takýto panteón bol založený pred dvetisíc rokmi naobreži Stredozemného mora; a kresťania boli pozvaní, aby vztýčili podobizeň Ježiša bok po boku s podobizňou Jupitera, Mitru, Osirisa, Attisa či Amona.

Kresťania to odmietli. A to bol zlom v dejinách.

IDEA OBJAVU

Keby kresťania hodili Ježiša do tohto spoločného vedra medzinárodných náboženských pomyjí, svet by bol určite metaforicky aj doslovne v kýbli. Všetci by sme skončili ako jednoliata vlažná masa kozmopolitnej skazenosti, v ktorej sa už rozpúšťali všetky mýty a mystériá sveta.

Giotto di Bondone: *Klaňanie troch kráľov*

Vďaka rozhodnosti prvej Cirkvi tomu svet unikol takpovediac o chlp. Povahu Cirkvi ani radostný tón *Vierovyznania*, ktoré vystriedali pohanský starevek, nepochopí nik, kto si neuvedomí, že celý svet raz takmer umrel na toleranciu a bratstvo všetkých náboženstiev.

Tu je dôležité upozorniť na fakt, že tradícia si mudreov z východu, ktorí zoobňujú prvok filozofie, správne predstavuje ako ľudí hľadajúcich niečo nové, ba dokonca ako ľudí často nachádzajúcich čosi nečakané. To napäťie, ktoré stále šteklí vo vianočnom príbehu a dokonca v každej vianočnej oslavе, zdôrazňuje ideu hľadania a objavu. Ich objav je v tomto prípade skutočne vedeckým objavom. Pre ostatné mystické postavy v tejto zázračnej hre – pre anjela, matku, pastierov a Herodesových vojakov – je možno všetko jednoduchšie a zároveň väčšimi nadprirodzené, väčšimi živelné a väčšimi emóтивne.

No mudrci musia hľadať múdrost' a svetlo musí preniknúť i do ich intelektu.

ŠÍRKA NÁBOŽENSTVA

A toto je to svetlo: že katolícke *Vyznanie viery* je katolícke (*katholikos; všeobecný, univerzálny, všetko obsahujúci* – pozn. red.) a že nič iné nie je katolícke. Filozofia cirkvi je univerzálna. Filozofia filozofov nebola univerzálna. Keby Platón, Pytagoras a Aristoteles stáli iba chvíľu v tom všeobsahujúcom svetle, ktoré vychádzalo z tej malej jas-

kyne, vedeli by, že ich svetlo nie je a nikdy nebolo všeobsahujúce. A možno že to už aj sami dobre vedeli. Filozofia, podobne ako mytológia, bola tiež väčšmi o hľadání ako nachádzaní.

Práve uvedomenie si tejto pravdy dodáva tradičnú vznešenosť a tajomnosť postavám troch kráľov; objav, že náboženstvo je širšie než filozofia a že náboženstvo obsiahnuté v tomto úzkom priestore jaskyne je najširšie zo všetkých náboženstiev. Tito mágovia hľadeli na ten zvláštny pentagram s obráteným ľudským trojuholníkom a ešte stále sa nedopocíitali výsledku. To je totiž paradox tej trojčennej skupinky v jaskyni – že zatial' čo naše emócie sú pri pohl'ade na ľu detsky jednoduché, naše myšlienky o nej sa dokážu rozvetvovať do nekonečnej zložitosti. A nikdy sa nedokážeme vyznať dokonca ani v tom, čo si my sami myslíme o tom dieťati, ktoré bolo otcom, a o tej matke, ktorá bola dieťaťom.

Mohli by sme to teda uzavrieť s tým, že mytológia prišla s pastiermi a filozofia s mudrcmi a že im už len zostávalo, aby sa zmierili a spojili vo vedomom náboženstve.

G. K. Chesterton.

(Z knihy G. K. Chesterton: Večný človek, Bratislava, Postoj, 2020)

(Preklad Eva Baloghová)
(Odseky a medzitiulky: redakcia)

Rodokmeň Ježiša Krista dosvedčuje, ako Ježiš pochádza z Dávidovho rodu

Syn Dávidov

Boh píše dejiny cez vznešených aj menej vznešených mužov a ženy, píše ich s rovnými aj krvími čiarami. Ich osudy a životné príbehy sú súčasťou genealógie Ježiša, ktorá je oslavou života a požehnania šíriaceho sa v dejinách.

Ježiš vstupuje cez židovský ľud do sveta a stáva sa cez Jozefa synom Dávida. Rodokmeň Ježiša na začiatku Evanjelia podľa Matúša je dlhým zoznamom mien od Abraháma až po Ježiša Krista. V Matúšovom evanjelii sa v pôvodine 39-krát opakuje grécke sloveso *egennésen*, čo znamená *splodil*, pri Ježišovi sa však zrazu sloveso uvádzá v pasíve *egennéthé*, čiže *bol zrodený, narodil sa z Márie, manželky Jozefa*.

GEMATRIA

Záver rodokmeňa je sumárom: „*Všetkých pokolení od Abraháma po Dávida bolo štrnásť, od Dávida po babylonské zajatie štrnásť a štrnásť od babylonského zajatia po Krísta*“ (Mt 1, 17). Číslo 14 sa tu opakuje trikrát, no v rodokmeňi sa opakuje aj meno Dávid a to až päť krát. Obe veci úzko súvisia. Deje sa to cez gematriu.

Gematria je v princípe hľadanie zmyslu v numerických hodnotách hebrejských písmen a slov. Vznikla ako asýrsko-babylonsko-grécky systém alfanumerického kódu alebo šifry, ktorý sa neskôr prijal do židovskej kultúry. Podobné systémy sa používali aj v iných jazykoch a kultúrach.

Hoci sa slovo *gematria* používa v hebrejčine, možno ho odvodiť z gréckeho slova *geometria*. Podľa niektorých bádateľov je gematria odvodená z gréckeho slova *grammateia*, čo znamená *znalosti písma*. Je pravdepodobné, že obe grécke slová mali vplyv na konečné formovanie hebrejského slova *gematria*.

Niektoři identifikujú dve formy gematrie – „odhalenú“ formu, ktorá prevláda v mnohých hermeneutických metódach nachádzajúcich sa v rabínskej literatúre, a „mystickú“ formu, ktorá je z veľkej časti kabalistická. Niektorí učenci si myslia, že gematria je pravdepodobne zakódovaná už v hebrejskej *Biblia*. Napríklad izraelský profesor biblických štúdií na Hebrejskej univerzite v Jeruzaleme Izrael Knohl nevylučuje,

že „táto technika bola známa už v biblickom období a bola použitá špeciálne v náboženských kontextoch“.

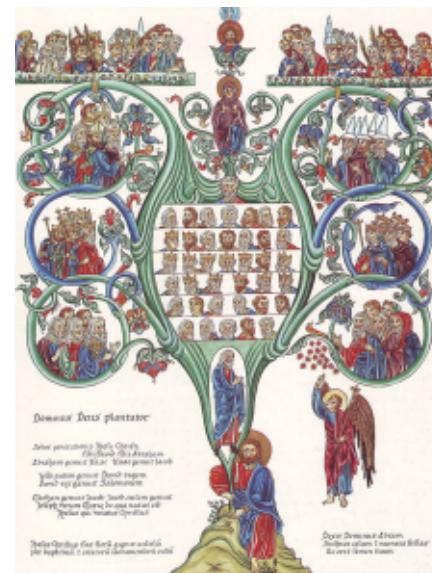
ŠTRNÁŠŤ POKOLENÍ

V gematrii každé hebrejské písmeno z celkových 22 spoluhlások predstavuje číslo, napríklad aleph = 1, bet = 2 atď. Takto je možné vypočítať číselnú hodnotu slova spojením hodnôt každej spoluhláske v nám.

Rodokmeň Ježiša Krista poukazuje na to, že Ježiš Kristus skutočne pochádza z Abrahámových potomkov a z Dávidovho rodu.

Tento starobyty židovský zvyk známy už za čias Ježiša dával číselnú hodnotu mien a slov do súvisu s určitými skutočnosťami, v prípade genealógie Ježiša Krísta spája číselnú hodnotu mena Dávid s delením dejín. Práve číselná hodnota spoluhlások mena DVD (Dávid; DáViD) dáva podľa pozície písmena D a V v hebrejskej abecede (D je na 4. mieste a V na 6. mieste) číselnú hodnotu 14 (D=4 V=6 D=4, teda 4+6+4=14). Práve číslo 14 sa nástojčivo trikrát opakuje v upravenom historickom rodokmeni Ježiša, ktorý evanjelistu Matúš tajomne podelil na tri etapy: obdobie nekráľov, obdobie kráľov a obdobie nekráľov. Každé z troch období má 14 pokolení, hoci v prvej sérii ich je trinásť a v tretej iba dvanásť.

Ježiš sa práve cez Jozefa stal synom Dávida, veľkého kráľa, ktorému Boh sám postavil dom: „*Pán ti oznamuje, že Pán postaví dom tebe*“ (2 Sam 7, 11). Išlo o dynastiu, o rod, ktorý vyvrcholi v osobe Ježiša Krísta. Ježiš sice nesplodil Jozef, ale za zvláštnych okolností ho počala a porodila jeho manželka Mária. Figuruje ako piata žena v rodokmeni po Tamare, Rachabe, Rút a po

Uriášovej žene. Všetky tieto ženy prišli k potomstvu mimoriadnym spôsobom. No Máriino počatie a tehotenstvo prevyšuje prípady predošlých žien.

SYMBOLIKA RODOKMEŇA

Rodokmeň Ježiša Krísta poukazuje na to, že Ježiš Kristus skutočne pochádza z Abrahámových potomkov (Gn 12, 3) a z Dávidovho rodu (2 Sam 7, 12-16), a to podľa prisľúbení, ktoré dal Boh Abrahámovi a Dávidovi.

Matúšov predkladaný Ježišov rodokmeň zahŕňa tri historické obdobia – od Abraháma po Dávida, od Dávida po babylonské zajatie a od babylonského zajatia po Ježiša Krísta. A práve v tom je aj veľká symbolika.

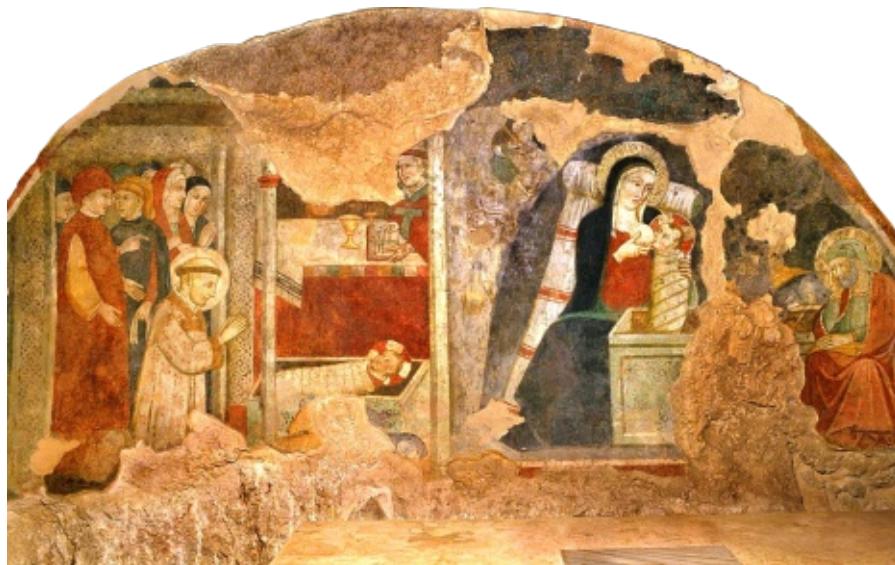
Prvá časť hovorí o pôvodnom Božom pláne a môžeme ju nazvať slávostnou časťou rodokmeňa. Vrcholí v kráľovi Dávidovi, ktorý jediný nesie v rodokmeni titul kráľa v sérii iných kráľov, čím sa podčiarkuje jeho výnimočnosť Božieho slulu a zakladateľa dynastie.

Druhá časť je časťou ľudského pádu, ktorý spôsobil hriech. Celý národ je potrestaný tým, že upadá do babylonského zajatia. V tejto časti je poukázané, že Ježiš prišiel nie pre spravodlivých, ale pre hrievníkov. Čítame tu mená rôznych hrievních kráľov, ako Roboam, Manasses či Amon, ktorí v Judskom kráľovstve praktizovali modloslužbu. A práve tu vidieť obrovskú Božiu milosť v tom, že tieto „nehodné“ mená sa dostali do rodokmeňa Vykupiteľa. Tak ako očistil tento rod, očistil celú zem.

Posledná tretia časť je časťou nádeje. Po tom všetkom, čo bolo doteraz dobré i zlé, prichádza Ježiš, aby napravil to, čo sa rozbilo.

Apoštolský list pápeža Františka *Admirabile signum* o tradícii betlehemskej jasli

Nádherný obraz

V Grecciu vo Svätyni Narodenia vydal pápež František 1. decembra 2019 apoštolský list *Admirabile signum* (Nádherný obraz) o význame a dôležitosti betlehemskej jasli. Uverejňujeme časť listu, v ktorej Svätý Otec hovorí o pôvode vianočných jasli.

Nádherný obraz vianočných jasli, taký vzácný pre kresťanov, nikdy neprestane vzbudzovať úzas a zvedavosť. Zobrazenie Ježišovho narodenia je samo osebe jednoduchým a radostným ohlášením tajomstva o vteleň Božieho Syna. Betlehemske jasle sú ako živé evanjelium vystupujúce zo strán *Svätého písma*.

Ked' kontemplujeme vianočný príbeh, sme pozvaní vydať sa na duchovnú púť, pritáhovaní pokorou Boha, ktorý sa stal človekom, aby sa stretol s každým ľuďom a ženou. Prichádzame na to, že jeho láska k nám je taká veľká, že sa stal jedným z nás, aby sme sa tak my mohli zjednotiť s ním.

POLOŽENÝ DO JASIEL'

Pôvod vianočných jasli predovšetkým nachádzame v niektorých detailoch o Ježišovom narodení v Betleheme tak, ako nám ich opisujú evanjeliá. Evanjelista sv. Lukáš jednoducho hovorí, že Mária „porodila svojho prvorodeného syna, zavinula ho do plienok a uložila do jasiel', lebo pre nich nebolo miesta v hostinci“ (Lk 2, 7).

Pretože Ježiš bol uložený do jasiel', scéna narodenia sa v taliančine označuje

je *presepe*, z latinského slova *praesae-pium*, čo znamená *jasle*.

Ked' prišiel na tento svet Boží Syn, bol uložený na miesto, z ktorého sa kŕmia zvieratá. Seno sa stalo prvou posťatkou pre toho, ktorý sa mal zjavíť ako „*chlieb, ktorý zostúpil z neba*“ (Jn 6, 41). Na sväteho Augustína, spolu s ďalšími cirkevnými otcami, táto symbolika urobila silný dojem: „*Položený do jasiel' (kŕmidla), stal sa našou potravou*“ (Sermon 189, 4). Skutočne, scéna Narodenia pripomína viaceru tajomstiev Ježišovho života a približuje ich našim každodenným životom.

GRECCIO

Vráťme sa k počiatkom vianočných jasli, ktoré sú nám také blízke. Predstavme si, že sa nachádzame v malom talianskom meste Greccio, neďaleko Rieti. Svätý František sa tam zastavil, pravdepodobne na spiatočnej ceste z Ríma, kde 29. 11. 1223 dostal potvrdenie svojej reguly od pápeža Honória III. František predtým navštívil Svätú zem a jaskyne v Grecciu mu pripomenuli krajinu v Betleheme. Mohlo to byť aj tak, že „chudáčika z Assisi“ sa dotkli mozaiky rímskej Baziliky Santa Maria Mag-

giore, ktoré zobrazujú Narodenie Ježiša – v blízkosti miesta, kde sa podľa starobylej tradície uchovávajú drevené súčasti jasli.

Františkánske Pramene detailne opisujú, čo sa vtedy stalo v Grecciu. Pätnásť dní pred Vianocami požiadal František jedného z miestnych mužov, ktorý sa volal Ján, aby mu pomohol uskutočniť sen „*oživiť spomienku dieťaťa, ktoré sa narodilo v Betleheme; uvidieť natoľko, nakol'ko je to len možné mojimi telesnými očami; to nepohodlie jeho detských potrieb; to, ako ležal v jasliach a to, ako v blízkosti vola a osla, čo stáli pri ňom, bol položený na postel zo sena*“. Jeho verný priateľ hned išiel pripraviť všetko, o čo ho svätec požiadal.

ZAČIATOK TRADÍCIE

Dvadsiateho piateho decembra prišli do Greccia bratia z rôznych končín spolu s ľuďmi z miestnych usadlostí, ktorí doniesli kvety a fakle na osvetlenie tej svätej noci. Ked' dorazil František, našiel jasle naplnené senom, vola a osla. Všetci, ktorí tam boli, zažili novú a neopísateľnú radosť v priebehu vianočného výjavu. Kňaz potom slávnostne celebroval Eucharistiu nad jasliami, a poukázal tak na spojenie medzi vtelením Božieho Syna a Eucharistiu. V Grecciu neboli nijaké sochy; scénu betlehemskej jasli spolu inscenovali a prežili všetci, čo tam boli.

Takto sa začala naša tradícia: so všetkými, čo sa zišli okolo jaskyne, v bezprostrednom spojení pôvodnej udalosti a tých, čo mali účasť na jej tajomstve.

Tomáš z Celana, prvý životopisec sv. Františka, poznámenáva, že túto jednoduchú a dojemnú scénu sprevádzal dar nádhernej vízie: jeden z prítomných videl betlehemskej Dieťa, ako leží v jasliach. Na Vianoce roku 1223 od betlehemskej jasli „všetci odchádzali domov s radosťou“.

S jednoduchosťou tohto obrazu svätý František vykonal veľké dielo evanjelizácie. Jeho vyučovanie sa dotklo sŕdc kresťanov a aj teraz ponúka jednoduchý, ale autentický spôsob zobrazenia krásy našej viery. Naozaj, miesto, kde sa odohrala prvá jasličková scénka, vyjadruje a vzbudzuje tieto pocity. Greccio sa stalo útočiskom pre dušu: stálosť hôr zavinutá v tichu.

Franciscus

(Odseky a medzititulky: redakcia)

Slovenská tradícia betlehemov vychádza z ľudovej tradície rezbárstva

Vianoce ukryté v dreve

K atmosfére Vianoc neodmysliteľne patrí betlehemský výjav. Veriaci či ateisti, azda v každej rodine poznajú scénu jasličiek s rodinou malého Ježiška, zvieratkami a troma kráľmi. Tradícia betlehemov je bohatá a stále žije.

O tradícii stavania betlehemov sa zaslúžil sv. František z Assisi, ktorý usporiadal prvé živé jasličky s bábätkom predstavujúcim malého Ježiška, Máriou, Jozefom aj zvieratkami.

Druhým, kto významne povzbudil ľudovú tradíciu výroby betlehemov priamo u nás, bol panovník Jozef II. Paradoxne, túto tradíciu podporil jej – zákon...

Z KOSTOLOV MEDZI ĽUDÍ

Sv. František z Assisi usporiadal večer 24. decembra roku 1223 v jaskynke pri talianskej dedine Greccio betlehemský výjav ako didaktické divadlo pre jednoduchých a negramotných miestnych sedliakov, aby im priblížil biblický príbeh narodenia Ježiša. S tým, že o polnoci zazneli zvony a knáz slúžil omšu – cím sa sv. František zaslúžil ešte aj o tradíciu vianočnej polnočnej omše.

Ked' o šest' storočí neskôr habsburský cisár zakázal stavanie betlehemov v kostoloch, údajne mu nešlo o výjav ako taký. Cisár Jozef II. bol vrah iba pobúrený pompéznosťou, k akej sa časom šlachticmi sponzorované betlehemy v kostoloch dopracovali a aká už sotva

pripomína biblický príbeh o útočisku utečencov v skromnej maštali.

Tým, že Jozef II. vykázal betlehemy z kostolov, spôsobil dve veci. Množstvo remeselníkov, ktorí sa na ich výrobe podieľali, prišlo o obživu a svoje zručnosti museli začať uplatňovať mimo brán chrámov. No a ľudia navyknutí na prítomnosť betlehemského výjavu v čase Vianoc si doma začali vyrábať svoje vlastné.

Na Slovensku sa nová tradícia napojila jednak na ľudovú tradíciu rezbárstva, jednak na tradíciu vianočných mystérií, ktoré boli predvádzané v mestách na území Slovenska už od 15. storočia. Rezbárstvo bolo rozšírené najmä v okolí bohatých banských miest – napríklad v 19. storočí bola odborná rezbárska škola v terajších Štiavnických Baniach (vtedy Piarg), kde sa žiaci učili vyrezávať aj betlehemy.

Medzi najkrajšie drevené vyrezávané betlehemy preto u nás tradične patrili stredoslovenské. K základnej biblickej scénke z maštale sa postupne pridávali ďalšie a ďalšie postavy, budovy a výjavy z každodenného svetského života. Betlehemy sa zo striktne náboženských diel postupne stávali výtvarnými diela-

mi odrážajúcimi celkový svet svojich tvorcov.

VYREZÁVANÝ NÁRODOPIS

Medzi najväčšie a najvydarenejšie vyrezávané betlehemy na súčasnom Slovensku sa radia najmä *Slovenský betlehem* v Rajeckej Lesnej a *Banskoštavnický betlehem* v Banskej Štiavnici. Tieto betlehemy sú pozoruhodné aj tým, že sú pohyblivé.

Slovenský betlehem je dielom rezbárskeho majstra Jozefa Pekaru. Ten začal s jeho výrobou po svojom odchode do dôchodku v roku 1980 a dokončil ho po pätnástich rokoch. Dielo bolo prvý raz predstavené verejnosti v novembri roku 1995 a odvtedy je trvalo vystavenej v Rajeckej Lesnej nedaleko Žiliny. *Slovenský betlehem* je dlhý 8,5 metra, široký 2,5 metra a vysoký 3 metre. Vyrezaný je z lipového dreva. Okrem samotnej ústrednej biblickej scény má ambíciu zobrazovať dejiny slovenského národa a výjavy zo života ľudu. Obsahuje približne 300 postáv, z ktorých sa polovica pohybuje.

Pekarov betlehem sa hlási k tradícii betlehemov zasadzujúcich biblický príbeh narodenia Ježiša do zemepisných kulis, z ktorých pochádzajú ich tvorcovia. Takéto betlehemy možno nájsť po celej Európe. Inšpiráciou pre *Slovenský betlehem* mohol byť mechanický drevený betlehem z českej obce Třebechovice pod Orebem pri meste Hradec Králové. Ľudoví rezbári Josef Probošt a Josef Kapucián pred viac ako sto rokmi vytvorili betlehem s dĺžkou sedem metrov, šírkou 3 metre a výškou 2 metre celý z dreva vrátane prevodových kolies a hriadeľov pohybového mechanizmu. Z dreva neboli len kovo-vé zvončeky a kožené remene. Viac ako 2 000 vyrezávaných častí stavby a postáv uvádzala do pohybu drevená kľuka (v súčasnosti už malý elektromotor).

Slovenský betlehem prevyšuje svoj možný třebechovický vzor rozmermi, ale na rozdiel od neho nemá pohybový mechanizmus celý vyrezaný z dreva. Scéna jasličiek je v betleheme zasadená priamo do obce Rajecká Lesná. Obklopujú ju všetky slovenské regióny so svojimi typickými miestami a pamiatkami, napríklad hrady Devín, Bratislavský hrad, Trenčiansky hrad, Oravský hrad, katedrály v Nitre, Trnave, Koši-

>>>

ciach a iné. Súčasťou výjavu je aj vrch Kriváň. Pohyblivé i nepohyblivé postavy v regionálnych národných krojoch predstavujú rôzne remeslá a práce či ľudové zvyky.

ŠTIAVNICKÝ OBOR

Banskoštiavnický pohyblivý betlehem patrí nepochybne k najväčším vôbec. Jeho autorom je architekt Peter Chovan. Súčasné rozmery obrieho betlehemu sú približne 22 metrov dĺžky, 2,5 metra šírky a 3 metre výšky. Obsahuje približne 800 postáv, z ktorých 400 je pohyblivých. Autor svoju drevorezbu pritom ani po 30 000 hodinách práce ešte nepovažuje za ukončenú.

Banskoštiavnický betlehem napĺňa svoje pomenovanie nielen tým, kde je trvalo vystavený. Aj tematicky je zameraný na naše starobylé banské mesto. V základnom pláne predstavuje podzemie obývané bájnymi permoníkmi (banskí škriatkovia) a historické spôsoby stredovekého dobývania drahých kovov, zlata a striebra: povrchová ťažba, ryžovanie zlata, drvenie rudy, hutnícka pec, razenie mincí, banský gápeľ, rumpál, banské vetranie. Nasleduje samotný biblický motív jasličiek a narodenia Ježiška, ktorému sa okrem troch kráľov a pastierov v tomto prípade klaniajú aj baníci. Nad týmito plánmi je umiestnená panoráma Banskej Štiavnice s jej historickými aj novšími dominantami: Námestie sv. Trojice s morovým stĺpom, budova Banskej akadémie, Radnica, Starý zámok, Klopáčka, Kammerhof, Synagóga, Nový zámok, Kalvária... Po hlavnej štiavnickej ulici prechádza pestrý Salamandrový sprievod, pred historickými školami vidno postavičky študentov, pod Novým zámkom sú Turci obliehajúci mesto.

NANOROZMERY

Je zaujímavé, že na rozdiel od susednej Moravy a Čiech na Slovensku historic-

Snímka: archív

ky nevznikla veľká tradícia vo výrobe papierových betlehemov. Popri živých stvárneniach scény spravidla na námetiach miest u nás prevládali drevéne vyrezávané betlehemy. Papierové betlehemy sa na Slovensku udomácnili až v 20. storočí, pričom najznámejší z nich – *Važecký betlehem* – bol dielom českého výtvarníka Jana Hálu, ktorý sa v podtatranskej obci usadil ešte v 20. rokoch v časoch prvej ČSR. Práve vďaka svojim výtvarným kvalitám sú papierové betlehemy často vysoko cenенé.

Je prirodzené, že tam, kde prebieha nevyhlásená súťaž o nejaké *naj* – v tomto prípade najväčší betlehem, skôr či neskôr nastane závod aj v opačnej disciplíne. Bývalý policajt a neskôr výtvarník Jozef Práznovský zo Žiliny má na svojom konte stovky betlehemov, ktoré vynikajú tým, aké sú malé (najmenší má rozmery 6×6 mm). Ako materiál mu okrem tradičného dreva slúžia hliná, pieskovec, vápenec, ale napríklad aj rybie kosti, jadierka tekvíca a kôstky ovocia. Unikátni sú betlehemy vtesnané do korunky zuba či zápalky.

Najmenší betlehem však na Slovensku nehľadajme. Je vo Vatikáne, kde sa dostal ako dar litovskej prezidentky Dailie Grybauskaitėovej pápežovi Františkovi. Vedci z hlavného mesta Litvy Vilniusu vyrobili v rámci projektu nazванého *Nanojesus* pomocou laserových technológií a 3D tlače neuveriteľne malú, 10-tisícnásobnú zmenšeninu veľkého betlehemu z vilniuskej katedrály. Výsledkom je scéna narodenia Ježiša, ktorú si možno dobre prezrieť len pod mikroskopom, pretože je menšia ako ľudská bunka. Malý Ježiško, Mária, Jozef, pastieri, traja králi s darmi aj ťavou sú – možno s dávkou jemného humoru – vsadení do ucha ihy...

Kto vie, čo by Jozef II., ktorý považoval barokové betlehemy v kostoloch za nedôstojné Cirkvi, povedal na komerčné umelé Vianoce 21. storočia. Úprimná, hoci aj občas viac či menej insinuácia tvorivost' výrobcov betlehemov by však v jeho očiach možno milosť našla. Napokon, sám k nej kedysi nechtiac prispeľ.

P. J.

Rok 2021 s časopisom

VOX

vox.zdruzenie@gmail.com

+421 918 472 420

Pri 250. výročí narodenia Ludwiga van Beethoven sa zabúda na jeho katolicizmus

Dekatolizovaný génius

Na 16. decembra pripadlo 250. výročie narodenia jedného z najobdivovanejších skladateľov histórie Ludwiga van Beethoven, s ktorým sa spájajú začiatky moderných dejín hudby.

Je priam nemožné v jednom článku zachytiť život a dielo hudobného génia, autora jednej opery, deviatich symfónií, sláčikových kvartet, sonát, a ďalšieho množstva veľkolepých diel (okrem oficiálnych 125 očíslovaných diel zostalo v jeho pozostalosti ešte ďalších 300 neočíslovaných skladieb). V roku jeho významného výročia sa po celom kultúrnom svete organizovalo množstvo kultúrnych akcií, konferencií, vyšlo tisíce článkov, v ktorých sa osobnosť jedného z najvýznamnejších skladateľov všetkých čias rozoberala zo všetkých strán a do najmenších podrobností. Ako však upozornil jeden z popredných súčasných skladateľov sir James Loy MacMillan, spomienkové akcie priveľmi často zabúdajú na Beethovenove duchovné zdroje späť s vierou.

ŤAŽKÉ DETSTVO

Geniálny hudobný skladateľ Ludwig van Beethoven sa narodil v chudobnej rodine v nemeckom Bonne. Jeho predkovia pochádzali z flámskeho Mechelenu a zväčša to boli roľníci a remeselníci. Šľachtický predikát v jeho mene však nesvedčí o šľachtickom pôvode, ale naznačuje odkial pochádza jeho rodina.

O dátume narodenia skladateľa nie je nijaký listinný dôkaz; ale v matrike Farnosti svätého Remigia v Bonne je zápis jeho krstu 17. decembra 1770. Keďže vtedajším zvykom v tomto regióne bolo uskutočňovať krst do 24 hodín od narodenia, je takmer isté, že Ludwig, syn Johanna von Beethoven a Marie Magdaleny, rodenej Keverichovej, sa narodil 16. decembra 1770. Zo siedmich detí, ktoré sa manželom narodili, prezili detstvo iba druhorodený Ludwig a jeho

dvaja mladší bratia Kaspar Anton Karl (*1774) a Nikolaus Johann (*1776).

Ludwig sa citovo upíeral na matku, ktorá mu jediná prejavovala lásku. Ona bola tá, čo chlapca často chránila pred otcovou brutalitou a nedostatkom empatie voči mimoriadne nadanému synovi. S jej stratou (†1787) sa 17-ročný Ludwig vyrovňával mimoriadne dlho.

***Osobnosť jedného
z najvýznamnejších
skladateľov všetkých čias sa
rozoberá zo všetkých strán
a do najmenších podrobností,
ale priveľmi často sa zabúda
na Beethovenove duchovné
zdroje späť s vierou.***

Neuspriadaný rodinný život, otčova hrubosť a alkoholizmus ovplyvnili chlapcovo videnie a vnímanie sveta aj ľudí rozhodujúcim spôsobom. Vyrastal z neho uzavretý, nedôverčivý a pre okolie málo príjemný človek. Čoraz častejšie a intenzívnejšie sa začali u neho prejavovať prchkosť, náhla zmena nálady, urážlivosť a iné nekonvenčné spôsoby a správanie. Navyše, už v mladom veku trpel zdravotnými problémami. Myslel si, že zdedil od matky suchotinu, na ktoré zomrela. Ludwigove obavy boli sčasti aj opodstatnené, pretože v jeho najbližšej rodine bola všeobecne vysoká chorobnosť a nízky vek úmrtia. Otec, alkoholik, zomrel ako 52-ročný, matka ako 35-ročná na tuberkulózu. Jeden brat a sestra zomreli po narodení, ďalší

brat, medzi súrodencami prvý nositeľ mena Ludwig, zomrel vo veku dvoch rokov.

ROZVOJ TALENTU

Beethovenov hudobný talent bol zjavný už v jeho mladom veku. Ludwigov prvým učiteľom hudby bol jeho otec, ktorému veľmi imponovalo, že šesťročný Wolfgang Amadeus Mozart sa preslávil ako skladateľ. Keďže chcel mať zo svojho syna druhého Mozarta, učil otec syna hrať na husliach a na klavíri. Jeho metódy však boli brutálne – nie lenže nútí syna cvičiť, ale neraz ho budil a Ludwig musel trénovať až do noci, dokonca ho opitý otec privázoval o stoličku, aby mal istotu, že jeho syn trénuje.

Neskôr rozvíjali talent mladého Ludwiga dvorný organista Gilles van den Eeden, rodinný priateľ a učiteľ hry na klávesových nástrojoch Tobias Friedrich Pfeiffer či dvorný koncertný majster Franz Anton Ries. V roku 1780 začal mladý Ludwig Beethoven študovať u svojho najdôležitejšieho bonnského učiteľa – Christiana Gottloba Neefa. Tento operný skladateľ a dvorný organista v Bonne okrem hry na klavíri učil Beethovena aj kompozíciu, neskôr mu pomáhal produkovať niektoré z jeho prvých diel. Navyše J. G. Neefe suploval v chlapcovej výchove zlyhávajúceho otca. Beethoven čoskoro začal pracovať s Neefom ako pomocný organista, najsôr neplatený, no od roku 1784 už ako platený dvorský hudobník.

VO VIEDNI

Takmer 22-ročný Beethoven sa 10. novembra 1792 po druhý raz vybral do Viedne (prvý raz v roku 1787, no zostal

>>>

tam len dva týždne), vtedajšieho hudobného centra Európy, a zostal tam už natrvalo. Joseph Haydn a Antonio Salieri učili Beethovena kompozíciu. V roku 1796 sa vydal na svoje prvé koncertné turné mimo Viedne, a to v Prahe, Bratislave a v Berlíne. Nikdy však necestoval do vzdialenejších krajín, a to z veľmi jednoduchého dôvodu – celoživotne ho limitoval a obmedzoval nedostatok peňazí. A tak sa Viedeň stala nielen mestom, v ktorom slávil veľké úspechy ako skladateľ a klavirista, a to aj napriek zhorsujúcim sa problémom so sluchom a depresiám, ale aj mestom, kde 26. marca 1827 vo veku 56 rokov zomrel. Podľa Beethovenovho priateľa Anselma Hüttenbrennera asi o piatej popoludní zaznel blesk a trest hromu. Vtedy „Beethoven otvoril oči, zdvihol pravú ruku a so zaťatou päťšou na niekoľko sekúnd zdvihol zrak, už ani nedáychnuc sa – a srdce dotíklo“.

Na Beethovenovom pohrebe vo Viedni 29. marca 1827 sa zúčastnilo asi 10-tisíc ľudí. Po zádušnej omši v Kostole Najsvätejšej Trojice na Alserstrasse bol pochovaný na cintoríne Währing na severozápade Viedne. V smútočnom sprievode niesli sviece aj Franz Schubert a huslista Joseph Mayseder.

REŠPEKT A OBDIV

Ludwig van Beethoven navždy ovplyvnil klasickú hudbu a jeho prínos v tejto oblasti ľudskej činnosti je absolútne jedinečný a nezmazateľný. Dejiny hudby ho zaraďujú k takzvanej prvej viedenskej škole, ktorú okrem Beethovena reprezentuje Joseph Haydn a Wolfgang Amadeus Mozart. Z hľadiska štýlu sa všetci traja považujú za klasicistov, Beethoven však už svojou tvorbou bezprostredne predznamenal hudobný romantizmus. Muzikológovia dokonca Beethovenov Koncert pre klavír a orchester č. 5 „Cisársky“ označujú za posledný klasicistický a prvý romantický veľký koncert.

Rešpekt a obdiv, ktoré Beethoven zážival už počas svojho pôsobenia, sa po jeho smrti zmenili na kult. V priebehu 19. storočia sa na Beethovena začalo nahliadať priam ako na nadzemského skladateľa. Len na ilustráciu – ďalší velikán hudby Johannes Brahms odkladal komponovanie svojej prvej symfónie len preto, lebo neveril, že sa v symfonickej tvorbe vyrovňa Beethovenovi.

Beethoven ako predstaviteľ hudobného klasicizmu mal blízko k myšlieniam osvietenstva, ktoré ho nadchli už počas bonnského pobytu. Hlboko ho zasiahl výzvy Francúzskej revolúcie z roku 1789 – *liberté, égalité, fraternité*.

Missa solemnis, začiatok Kyrie

té. Po celý život si uchoval a riadil sa princípom umelcovej, ale i ľudskej slobody a slobody názoru.

Na druhej strane však Beethovena nemôžno považovať za nejakého „zapáleného“ revolucionára, ktorý v revolučnom nadšení ide aj proti biednym. Práve naopak – znalci Beethovena tvrdia, že bol najväčším a najlepším priateľom tých, čo trpia. Francúzsky spisovateľ Romain Rolland napísal: „Beethoven je prirodňa sila..., nešťastný, chudobný, chorlavy a osamotený človek, vtelená bolest, ktorému život odmieta radosť, vytvorí si Radosť sám, aby ju daroval svetu!“

MORÁLNE VÍZIE

Sám Beethoven nepovažoval svoje diela iba za produkty vysokej remeselnnej zručnosti, ale aj za prejav svojich morálnych vízií. Skladateľ videl svoj život a dielo ako poslanie a povolenie. „Moderný a v súčasnosti už postmoderný svet so všetkým svojím pesimizmom a skepticizmom však nepriniesol presvedčivejšie vysvetlenie Beethovenovej veľkosti. A je to ten istý moderný a postmoderný svet, ktorý sa angažoval v kurióznom pokuse o dekatolizáciu Beethovena, dokonca aj v jeho najnáboženskejších dielach, ako je Missa Solemnis. Tento svet presadzuje, že by sa toto Beethovenovo dielo malo vnímať skôr ako zovšeobecnené duchovné cítenie než ako dielo katolíckeho skladateľa reagujúceho na tajomstvá viery,“ napísal na stránkach *The Catholic Herald* James MacMillan. Podľa neho však

nejde len o Beethovenovu *Missas solemnis*, ale aj o Mozartovo *Requiem* či *Georgontiov sen Edwarda Elgara*.

Beethoven bol akýmsi barometrom svojich čias prechádzajúci hlbokou sociálnou premenou, preto sa často podľa J. L. MacMillana „interpretuje cez prizmu politiky“. Najčastejšie sa vykresľuje ako dieťa sekulárno-humanistickej osvietenstva, ako slobodomyselný individualista, ktorého viera bola deistickej povahy a ktorá pramalo potrebovala Cirkev alebo náboženstvo. No pri tomto opise sa veľmi rado zabúda, že Beethoven bol presvedčený, že je v silách človeka vyvolat náboženskú vieru vo svojich blíznych hudbou veľkej duchovnej hlbky.

Čo konkrétnie mal tento hudobný gigant, skladateľ jednej z najväčších katolíckych omší všetkých čias, spoločné s katolicizmom a katolíckou vierou?

VYCHOVANÝ VO VIERE

Nemecký kabaretný umelec Konrad Beikircher v svojej netradičnej Beethovenovej biografii uznáva, že krst bol vo vtedajších časoch veľkou súčasťou života, dokonca jeho význam bol „overla prítomnejšie ako teraz, na čom ani osvietenstvo nemohlo nič zmeniť“. Tajomník Beethovena a zároveň aj jeho prvý životopisec Anton Schindler uvádza, že skladateľ bol vychovaný v katolíckej viere, dokonca mal odmietať čítať knihy, v ktorých boli rôzne urážky Cirkvi. Je takmer isté, že mladý Ludwig bol na prvom svätom prijímaní a absolvoval aj birmovanie, pretože „ke-

>>>

by rodina Beethovenovcov neumožnila Ludwigovi a jeho dvom bratom prijímať a birmovanie, na takýto nevídany počin by sa vtedy určite našli svedkovia“ (K. Beikircher).

Mnohí agnostici sice veľmi radi citujú poznámku mladého Beethovena: „Aj keď nie som aktívny katolík, ale ne-napadám náboženstvo“, no akosi zábudajú pripomenutí, že čím bol skladateľ starší, tým častejšie a hlbšie sa venoval duchovným a cirkevným otázkam. Je preto zaujímavé, že posmievavčný agnostik K. Beikircher uznáva: „V poslednej tretine jeho života ho tie-to témy zaujímali.“ A. Schindler dokonca uvádza, že „Beethovenov celý život je dôkazom toho, že bol v jadre skutočne nábožensky založený“. Aj preto sa J. L. MacMillan pýta: „Mohol by dekatolizovaný Beethoven vo svojom Heiligenstadtskom závete napísat: ‚Všemo-húci Bože, pozeráš sa zhora na moju najvnútornnejšiu dušu a do môjho srdca a viēš, že je plná lásky k ľudstvu a tuž-by konat' dobro? Vari by ten istý bez-božný Beethoven mohol napísat' pria-teľovi: ‚Musím žiť sám. Viem však, že Boh je mi bližší ako ostatní. Idem k ne-mu bez strachu; neustále som ho spo-znával a chápal? Alebo by napísal veľ-kovojvodovi Rudolfovi: ‚Nič vyššieho neexistuje, ako pristupovať k Bohu a rozširovať jeho slávu medzi ľuďmi?‘“

KORUNA DIELA

V zmysle uvedených citátov zrazu vyznieva súčasná najrozšírenejšia charakteristika diela, ktoré si Beethoven najväčšmi cenil a ktoré nazval „korunou môjho celoživotného diela“ – *Missa solemnis* (1819 – 1823; pôvodne určená ako pontifikálna omša pri intronizácii arcivojvodu Rudolfa, ktorý sa mal stať arcibiskupom v Olomouci), viac ako nepresvedčivo. Český rozhlas D-dur, ktorý sa považuje za „plnohodnotnú hudobnú stanicu zameranú na klasic-kú hudbu všetkých žánrov“ a „oslovuje tých, ktorí milujú vážnu hudbu, ale aj tých, ktorí to o sebe ešte nevedia, pretože sa ku každej skladbe dozvedia niečo, čo im ukáže cestu k jej kráse“, pred časom na svojej stránke o *Misso solemnis* napísal: „Beethoven bol presvedčený, že je v silách človeka vyvolať vo svojich blíznych vieri. Pósobenie, v ktoré vo svojej hudbe dýfal, malo však samozrejme presiahnuť cirkevný priestor. Je-ho *Missa solemnis* je výnimočné dielo, no vzdialené cirkevnému mysticizmu, vzdialené katolicizmu, ako ho ponáme u Haydna alebo Brucknera.“

Genéza diela však hovorí o opaku. Pri príprave na napísanie Slávnostnej

Franz Xaver Stöber: *Beethovenov pohreb*

omše Beethoven študoval starú náboženskú hudbu, Palestrinovo dielo, cirkevné módy a pojednania o liturgickej hudbe spred stáročí. Študoval tiež latinské texty omše, aby vytvoril hudbu, ktorá úzko vyjadrovala podstatu slov. Beethoven sa pokúšal nadviazať spojenie s minulosťou: „V starých cirkevných modeloch je oddanosť božská, Nech mi Boh dovolí, aby som ju raz mohol vyjadriť.“ Niet sa preto čo diviť, že výsledná svätá omša bola nasýtená katolickou tradíciou, bohatou hudobno-náboženskou symbolikou a odkazmi na tvar samotného obradu. Aj preto vyznieva priam kontroverzne tvrdenie na stránke stanice D-dur: „Skladatel bol úprimne veriaci, veril v mravný zákon, ale k Cirkvi ako inštitúciu zachovával zdržanlivosť.“

ZÁSADNE KATOLÍCKE DIELO

Americký muzikológ Michael De Sapiro pred časom napísal: „*Missa Solemnis* je jednou z najväčších katolíckych omší a jednou z najmocnejších náboženských skladieb všetkých čias obdobne ako Bachova Omša h moll a to najlepšie z Haydna a Mozarta.“ Práve v *Misso solemnis* sa podľa J. L. MacMillana „prejavuje hlboké poznanie Božieho milosrdenstva“: „Toto je signál z hudobnej histórie – zakaždým, keď je Boží Baránok vedený na ďalší bituňok či už v pogromoch, gulagoch, koncentračnom tábore alebo v ustavičnom predefiniovaní ľudskej hodnoty a prírody, existuje odpoveď a spôsob, ako bránenie sa, spôsob pripomínania si, kto sme a že nás skutočne miluje milosrdný Boh.“

Britský hudobný kritik Alec Robertson, ktorý označil *Missu solemnis* za „predovšetkým osobné a hľadajúce vyznanie viery, zápas Jakuba o anjelské požehnanie, ale aj víťazný chválospev na moc milujúceho Boha“, však jednu vec nepopiera: „*Missa Solemnis* je zásadne katolícka a liturgická; jej pravidelné uvedenie vo viedenskej Katedrále svätého Štefana ukazuje, že ho cirkevná autorita aj takto uznáva.“

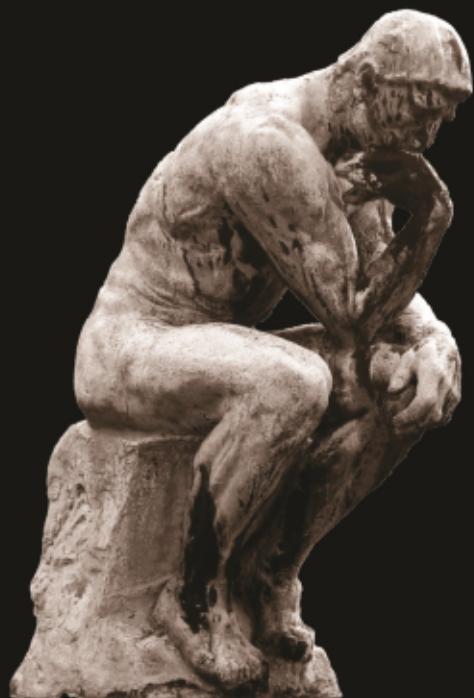
Napokon, aj *Katolicka encyklopédia* (1913) označuje *Missu solemnis* ako „mocný slub viery v osobného Boha od jedného z najväčších géniov všetkých čias, ktorý ju zložil uprostred rastúcich pochybností a vznášajúcej sa morálnej a duchovnej dezintegrácie svojej doby“. Hoci osvietenstvo vo všetkých svojich pozitívnych zámeroch signalizovalo začiatok ohromnej fragmentácie západného myslenia – Boha bez Krísta, Kris-ta bez kríza –, *Missu solemnis* ponúka víziu jednoty v starej viere. Ludwig van Beethoven v nej Beethoven zanechal jeden zo svojich najsilnejších hudobných testamentov katolicizmu.

Okrem impozantného diela *Missu solemnis* Ludwig van Beethoven napísal ranú *Omšu* v C (1807), žiarivé dielo plné upokojenia a nádeje, a oratórium *Kristus na Olivovom vrchu* (1803), ktoré je medzi pašiovými dielami neobvyklé tým, že sa namiesto ukrižovania Ježiša Krista sústredíuje na agóniu Ježiša pred zatknutím, keď sa neskoro večer modlil opustený v Getsemanskej záhrade.

PAVOL PRIKRYL

Mat
posledních
päť dolárov,
tri dám
do reklamy

Henry Ford

www.vox.prikryl.sk

Mat posledné
peniaze,
objednám si

VOX

mesačník moderného
kresťana

časopis v PDF formáte
o náboženstve a kultúre

OBJEDNÁVKY:
vox.zdruzenie@gmail.com • 0918 472 420

Rozprávky nám pomáhajú lepšie pochopiť dynamiku pozvania Ježiša Krista

Posolstvo rozprávok

Staré klasické rozprávky o princoch, princeznách či drakoch sa od moderných líšia v podstatnom bode – zatiaľ čo autor modernej rozprávky sleduje zisk z vydania svojej rozprávkovej knižky, preto jeho knižka musí byť pre diet'a hlavne zábavná a občas šokujúca, našim predkom nešlo o komerčný úspech, ale do rozprávok ukladali múdrost'.

Ježiš hovoril v podobenstvách o takomstváh Kráľovstva. Naši predkovia hovorili v rozprávkach o životnej múdrosti inšpirovanej Ježišom a prostredníctvom rozprávok pre ňu nadchýnali svoje deti. Nám v súčasnosti môžu práve rozprávky lepšie pochopiť dynamiku pozvania, ktoré k nám zaznelo v Ježišovi Kristovi.

JANO A PRINCEZNÁ

Na začiatku je hlúpy Jano. Možno ani nie je až taký hlúpy, ale to mu však nebráni v tom, aby tak vyzeral. Leží za pecou, mama ho kŕmi pampúchmi – a to je všetko.

Prečo by však mal robiť niečo viac? V jeho maličkom svete tvorenom chalupou, dedinou, kravami, ovcam a ohraňčenom lesmi opodial' ani veľmi nie je kvôli čomu sa nejako namáhať.

A tak leží za pecou, hlúpo sa usmieva a pchá do seba pampúch a ani v sne mu nezíde na um, že by mohol byť osudom určený pre väčšie, nekonečne väčšie veci. Zatiaľ si ich nevie ani predstaviť...

Potom do jeho života vstúpi princezná. Je ako zjavenie z iného sveta. Vo všetkých oblastiach nekonečne presahuje svet, v ktorom Jano žije – je krásna až k neznesieniu, často má zlaté vlasys a zlatú hviezdu na čele, oblečená je v nádherných šatách, vezie sa v zlatom kočiťahanom ušľachtilými paripami, je obklopená rytiermi v žiarivej zbroji, bohatstvom a služobníctvom...

Pre Jana však predstavuje princezná dve veci:

Predovšetkým osobu. Jano sa nezamiluje do koča, do koní, ani do trónu, na ktorom princezná sedí. Zamiluje sa od osoby. To, čo Jana uchváti, je osoba. Jano nastúpi svoju cestu kvôli osobe, nie kvôli veciam. Práve osobný vzťah lásky je to, čo je najhlbšie a najinšpirujúcejšie!

Druhá vec je, že princezná je to *naj*, čo v Janovom svete jestvuje – je najmocnejšia, najbohatšia, najkrajšia, najmilšia, schopná najhlbšej lásky... Nič vyššie už nejestvuje, stelesňuje všetko. Mat' princeznú rovná sa mat' všetko.

A tak sa Jano vydáva na cestu a hned

na prvý raz za tým najväčším a najnedosiahnutelnejším, čo jestvuje!

NA CESTE

Prečo hovoríme o ceste? Pretože Jano okamžite zistí hroznú vec – medzi ním a princeznou je ohromná priečasť. Princezná stojí po všetkých stránkach na neporovnatelně vyššej rovine než Jano.

Keby Jano nasledoval princeznú, čím by pri nej mohol byť? Koniarom? Šašom? Popolvárom v kuchyni? Určite nie manželom, partnerom, ani spoluvládcom ríše. Niekomu by to možno stačilo – teplé miestečko kdesi v hradnej kuchyni, strava tri razy denne a občas cez okienko nazriet' princeznú a pohl'adom sa na nej pokochať...

No Janovi to nestáčí. Chce viac. Chce si ju vziať za ženu. Ked' to však aj vyjaví, ostatná sa iba zasmieja. Je pravda, že princezná mizne v diaľke a Jano zase ostáva sám – ale už nie rovnaký...

A tak sa Jano vyberá na cestu. Zmyslom tejto cesty je dostať sa na úroveň princeznej. Táto cesta a jej príbehy tvoria vlastný obsah rozprávky.

Na začiatku vidíme hlúpeho Jana odchádzajúceho z rodnej chalupy s vrecom pam-púchov na palici (a so zaslzeným mávaním matky vo dverách) a na konci tejto cesty sa Jano dostáva k princeznej ako žiariaci rytier, ktorý pobil nepriateľov, zabil dvanásťhlavého draka, zachránil kráľovstvo a primiesol rozkvet a požehnanie. V tomto okamihu si jasajúce zástupy nevedia predstaviť iný koniec, než že tento smelý a skvelý rytier pojme za ženu ich princeznú, zasadne na trón a budú žiť šťastne, až kým nezomrú...

Prirodzene, nič iné si nevie predstaviť ani princezná, a tak radostne súhlasí...

NÁROČNOSŤ PUTOVANIA

Nás však na tejto ceste zaujímajú ešte niektoré podrobnosti. Cesta je t'ažká, bolestná, vyžaduje si obetu a niekedy vie byť aj pekne krutá a krvavá. Jano musí na ceste čeliť nebezpečenstvám.

Na druhej strane však Jano vie, že sa to oplatí. Princezná sama o seba (plus to, čo stelesňuje trón, kráľovstvo, bohatstvo...) ospravedlňuje akúkoľvek obetu, bolest' či utrpenie hrdinu. Je to skrátka Janova životná šanca – ked' ju prepasie, neoplatí sa už väčšmi žiť. Ja-

>>>

novi je to jasné – alebo získa princeznú, alebo zahynie na ceste, no domov sa už nevráti. Ležať za pecou, poškulovalať na susedovu Kaču, pchať sa pamúchmi a nariekať nad premárnenou šancou..., nie, to sa jednoducho nedá! Alebo smrť, alebo princezná!

Na ceste sa však objavuje pomoc. Tu dobrá matička draka, ktorá schová Jana pod koryto, iná, ktorá zabezpečí tri vlasy deda Vševeda, prajný trpaslík odovzdá Janovi odovzdá nejaké tie zázračné predmety, korenárka, ktorá poradí, kadial a ktorou cestou... Priam sa zdá, akoby celý svet bol naklonený Janovej ceste, ceste, ktorá mu je súdená, určená, pre ktorú sa narodil.

Napriek tomu je to však stále jeho cesta a Jano s úžasom zistí, že je schopný veľkých a strašlivých vecí, hrozných aj veľkolepých činov, skutkov, ktoré napĺňajú bázňou srdcia poslucháčov. Objavuje, kým vlastne v skutočnosti je!

KEď JANO SOM JA

Má takto ladený príbeh niečo spoločné s naším životom? Prirodzene, že má. Aj preto naši predkovia tieto rozprávky vymýšľali! Podme si teda rozprávku preložiť do modernej reči nášho života.

Hlúpy Jano som ja. Žijem si v svojom obmedzenom materiálnom svete, kde môžem jest', piť, pracovať, zabaviť sa, zašportovať si... – a to je asi tak všetko. Isto, jedlo sa môže pohybovať od studených parkov a teplého piva až po rafinované špeciality Hotela Sacher vo Viedni, ale stále je to len jedlo a ničím iným ani nebude. Tak aj zábava – hudba môže byť horšia či lepšia, tanec sa môže pohybovať od trápneho natriasania sa až po umelecké klízanie po parkete, ale je to stále len hudba a len tanec a ničím viac to už byť nemôže.

Podobne aj v kostole môžeme čítať „krajšie“ alebo „škaredšie“ litánie, mať lepší či horší organ, spievať falosne alebo školene..., ale aj tu je bariéra: nič viac než kostolný spev a hudba to nebude a ani byť nemôže. Teda samo o sebe. V tej rovine a v tom význame, v ktorom to, žiaľ, prezíva väčšina tradičných Slovákov-katolíkov, dosť kňazov a (myslím si) aj zopár biskupov... Ako hovorí Kazateľ: „Videl som všetko, čo sa deje pod slnkom, ale to všetko je marnosť a honba za vetrom! Krivé sa nedá urobiť rovným a čoho niet, to nemožno počítať“ (Kaz 1, 14-15).

Z PRINCEZNEJ BOH

„Princezná“ je Boh. V okamihu, keď do nášho života vstupuje Boh, keď ho prvý raz stretneme, pocítíme, uvidíme, dotkneme sa ho – vtedy sa nás život lá-

me. Zrazu sa dotýkame niečoho, čo nekonečne presahuje nás svet, v ktorom žijeme. Niečoho, o čom sme od malička snivali a v čo sme sa neodvažovali dúfať. Hľadíme naň a on je väčší, lepší, nádhernejší, vznešenejší a úchvatnejší, než čokoľvek predtým!

Boh je to naj v našom živote. Nič iné neznesie ani len porovnanie s tým, čo predstavuje Boh! Ako konštatuje sv. Pavol: „Ale čo mi bolo ziskom, kvôli Kristovi pokladám za stratu. A vôbec všetko pokladám za stratu pre vznešenosť poznania Krista Ježiša, môjho Pána. Preň som všetko stratil a pokladám za odpadky, aby som získal Krista“ (Flp 3, 7n).

Ale najmä – a Boh je skutočná osoba! Isto, Boh ma môže urobiť zdravým, bohatým, úspešným, mûdrym... No čo je to v porovnaní s hlbokým, extatickým väsnivým vzťahom absolútnej, krajnej, darujúcej sa a všetko napĺňajúcej opravdivej lásky, ktorej je Boh schopný, a po ktorej naše srdce piší, smädi ako človek, ktorý beznádejne zablúdil v horúcom piesku Sahary?

Nie, kresťanstvo naozaj nie je „systém“, ktorý „praktikujeme“ a ktorého „hodnoty“ dodržiavame. Je to osoba Boha a vzťah obojstrannej väsnivej lásky a zaľúbenosti medzi človekom a Bohom. Znova hovorí sv. Pavol: „Preto muž zanechá otca i matku a priprúta sa k svojej manželke a budú dvaja v jednom tele. Toto tajomstvo je veľké; ja hovorím o Kristovi a Cirkvi“ (Ef 5, 31n).

Lenže, je tu priečasť...

PRIEPASŤ

„Priečasťou“ je naša nepodobnosť s Bohom. Ak láska znamená zdieľať navzájom svoje životy, ak láska znamená stať vedľa seba a hľadieť spoločne jedným smerom, tak potom ako môžeme my, ľudia, stať vedľa Boha? To nejde! Me-

dzi nami a Bohom je ohromná priečasť! Ešte tak možno sluhowia Boha, „popolvári v jeho kuchyni“, možno šašovia – ale viač naozaj nie!

Niekomu by možno aj stačilo mať sa dobre, však Boh požehná majetkom a zdravím, sem-tam Boha zazrieme cez okienko nejakej „náboženskej skúsenosti“... „To nie je zlé,“ hovoria mnogi.

Ale spásu to nie je.

Čo ak túžime mať viac? Čo ak túžime po ozajstnom večnom živote, kde s Bohom tvoríme zväzok lásky, sme opravdiví partneri, stojaci vedľa seba a hľadiaci jedným smerom, prežívajúci jeden život, dvaja v jednom tele?

Na túto otázkou odpovedá Ježiš: „Vy teda budete dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec“ (Mt 5, 48). Kresťania to neskôr nazvali veľmi priliehavo – zbožštenie. „Mám byť s Kristom pochovaný a s Kristom vstať z mŕtvych, mám byť Kristovým spoluvedeličom, stať sa Božím synom a tak samým Bohom,“ hovorí sv. Gregor Naziánsky. Katechizmus Katolíckej cirkvi pritakáva: „Určením človeka, stvoreného do stavu svätoosti, bolo, aby sa úplne zbožštil skrze Boha v sláve“ (KKC 398).

Aby som mohol žiť v spoločenstve lásky s Bohom, musím sa aj ja najprv stať taký, ako Boh. Musím najprv vystúpať (a zároveň byť pozdvihnutý) až na jeho úroveň, stať už nie pred a pod ním ako sluha, ale vedľa neho ako partner, ako priateľ, ako syn a dedič všetkého... Preto nás Boh nestvoril rovno v nebi, ale na zemi, aby sme mali možnosť rozhodnúť sa pre toto pozvanie a nastúpiť cestu svojho vlastného zbožštenia.

KRESŤANSTVO

„Cestou“ je kresťanstvo. Ale, prirodzene, to skutočné kresťanstvo, o ktorom

>>>

vrváv *Písmo* ako o smrti starého a zrodenej sa nového človeka, ako o bytosnej premene človeka na syna a dcéru Boha. Nie to „čosi“, čo sa týmto vnešeným pojmom označuje až priveľmi často a čo sa tvári ako lekvár zmiešaný z dielu politiky, kúsku sociálneho a charitatívneho úsilia, s primiešaným „svetonázorom“ a zlepeneckom organizačných smerníc...

Skutočné kresťanstvo je o zbožštení človeka. Konkrétnie: „*My milujeme, pretože on prvy miloval nás!*“ (Jn 4, 19).

Skúsenosť Božej lásky, ktorá sa v nás rozlieva, nás uzdravuje, napĺňa a robí schopnými milovať tak, ako miluje Boh. Presne podľa slov Ježiša Krista: „*Nové prikázanie vám dávam, aby ste sa milovali navzájom. Aby ste sa aj vy vzájomne milovali, ako som ja miloval vás.* Podľa toho spoznajú všetci, že ste moji učenici, ak sa budete navzájom milovať“ (Jn 13, 34n). A inde *Písmo* dopĺňa: „*Čo je láska, poznali sme z toho, že on položil za nás svoj život. Aj my sme povinní dávať život za bratov!*“ (Jn 3, 16).

Podstatou lásky je *dobro* a znakom dobra je *tvorenie*. Ako prízvukuje Claude Tresmontant, Boh nás povoláva, aby sme sa stali spolustvoriteľmi sveta (porov. *Biblia a antická tradícia*), Božími synmi a dcérmi, ktorí si osvojili Ježišov postoj: „*Môj Otec pracuje doteraz, aj ja pracujem!*“ (Jn 5, 17). Je to stvoriteľská práca z lásky, práca budujúca nový svet, novú civilizáciu lásky – a v nej spočíva rozkoš Božieho života!

Ako nás však upozorňuje Ježiš, táto cesta nie je ľahká. Niekoľko je aj ťažká, bolestná, vskutku krvavá. Je to potrebné, pretože bolest' a krv, príležitosť na obetu umožňuje, aby láska dozrela na opravdivú lásku! Bol to sv. Ján od Kríža, kto presne popísal túto cestu duchovného rastu.

To nám však nebráni, aby táto cesta nebola zároveň krásna, pretože napriek veľkej bolesti vedie k ešte väčšej kráse – k Bohu a spoločenstvu lásky s ním. Je to miesto, kde sa – Tolkienovými slovami – slzy stávajú vínom blaženosťi...

POMOCNÍCI

Na tejto ceste nachádzame aj pomoc. Predovšetkým je to dar Ducha Svätého. On nám dáva uzdravujúcu a premieňajúcu skúsenosť Božej lásky podľa slov *Svätého písma*: „*Božia láska je rozliata v našich srdciach skrize Ducha Svätého, ktorého sme dostali!*“ (Rim 5, 5). On nás vedie, vyučuje a usmerňuje po ceste duchovného rastu tak, ako prisľúbil Ježiš: „*Ešte veľa vám mám toho povedať, ale teraz by ste to nezniešli. Ked' príde on,*

Duch pravdy, uvedie vás do plnej pravdy, lebo nebude hovoriť sám zo seba, ale bude hovoriť, čo počuje, a zvestuje vám, čo má príť! (Jn 16, 12n). Ved' „*všetci, ktorých vedie Boží Duch, sú Božími synmi!*“ (Rim 8, 14).

Ako by sme bez vedenia a vyučovania Duchom mohli obsiahnuť Božie synovstvo? Ba viac – on nás priamo zbožšťuje a premieňa z ľudí na Božích synov a dcéry. *Sväté písmo* jasne hovorí: „*A my všetci s odhalenou tvárou hľadíme ako v zrkadle na Pánovu slávu a Pánov Duch nás premieňa na taký istý, čoraz slávnejší obraz!*“ (2 Kor 3, 18), a jasne vrváv aj *Katechizmus Katolíckej cirkvi*: „*Len skrze Ducha máme účasť na Bohu. Sprostredkováním Ducha sa stávame účastními na Božej prirodzenosti... Preto tí, v ktorých prebýva Duch, sú zbožštení!*“ (KKC 1988).

Potom je tu pomoc spoločenstva verejincov – Cirkvi. Už *Starý zákon* vedel jednu vec: „*Dvaja sú na tom lepšie ako sám človek: za svoju námahu môžu dosiať väčšiu odmenu, a keď padnú, jeden zdvihne druhého. Beda však samému, keď padne!*“ (Kaz 4, 9n).

O kol'ko ľahšie sa napreduje v spoločenstve bratov a sestier, ktorí sú na tej istej ceste, zamilovaný do toho istého Ženícha, prezívajúci tú istú skúsenosť a horiaci tou istou túžbou – obzvlášť vtedy, keď príde temná noc?

A potom sú tu aj rôzne inštitúcie Cirkvi. Úrady a služby biskupov, kňazov, rôzne inštitúty, hnutia, organizácie, ba aj sama Svätá stolica. Ich zmyslom je práve tvoriť kostru Kristovho Tela, ktorým je spoločenstvo Cirkvi, slúžiť až do krajinosti, aby bratia a sestry zhromaždení v spoločenstvách Cirkvi mohli pokojne, s istotou a bezpečne napredovať na ceste duchovného rastu, na ceste zbožštenia.

SVADBA

Nakoniec prichádza „svadba“. Svadba Baránkova, ako to nazýva *Zjavenie sv. Jána*. Alebo „*ustavičná hostina*“, ako to nazval sv. Ján od Kríža vo *Výstupe na vrch Karmel*.

Spočinutie v Bohu. Blaženosť. Nebo. Vŕťazstvo....

Ešte nakratučko ostať v tomto svete, odovzdať svedectvo a skúsenosť, dovršiť spolustvoriteľské dielo, povzbudiť a nadchnúť... – a potom urobiť posledný krok nevesty, krok k oltáru, definitívne opustiť staré a navždy sa pohruziť do nového. „*Ved' pre mňa žiť je Kris-tus a zomrieť zisk. Ale ak žiť v tele znamená pre mňa plodnú prácu, neviem, čo si vyvoliť. Oboje na mňa dolieha: túžim zomrieť a byť s Kristom, a to by bolo oveľa lepšie, ale zostať v tele je zasa potrebnejšie pre vás!*“ (Flp 1, 21-24), tak sa sv. Pavol vyznáva z túžby zomrieť (aké odporné slovo!) a definitívne tak ostať s Kristom – a z túžby ešte ostať a pomáhať ostatným ako vŕcholový horolezec, ktorý – sám na vŕchole – teraz pomáha vystúpiť k sebe aj ostatným...

A to je koniec... Vlastne – začiatok.

Kto by si bol pomysel, že toto všetko v sebe ukrývajú detské rozprávky?

Ale je to naozaj tak a ich krásne obrazy v nás môžu prebudíť túžbu, oživiť staré detské sny (za tie roky vari aj zabudnuté a ukryté pod vrstvou cynizmu). Teraz už vieme pochopiť, že ich ciel – čosi veľké, neobyčajné, úžasné, vznešené a krásne – jestvuje.

A cesta, o ktorej rozprávky vraveli v obrazoch a podobenstvách, tu tiež ešte stále je. A stále bude.

Stačí vykročiť...

Zjemniť zložité

„Nie som jediný, ktorý vyrastal na rozprávke. Bola takou súčasťou môjho detstva, až sa detstvo stalo rozprávkou. A teraz, už dospelý, vracajúc sa myšlienkami do detstva, nemôžem obísť rozprávku. Mám ju privel'mi pod kožou. Tlačí sa aj do básne. Vlastne – tam aj patrí...“

(Pavol Prikryl)

Rozprávka I

Neodchod' od nás, sestra básne,
bude tu pusto bez teba.
Kto ukáže nám, čo je krásne,
čo dobro a čo netreba?
Vždy bývala si ľud'om blízka,
semienko v jazve po pluhu.
Dobrota tvoja srdce stíska,
zostala s nami len kolíska,
ale aj miesto pre dúhu.

Slúžtička krásy, sladko prostá,
každučké líčko osuší.
Pod svoju strechu príjme hosta,
rozhovor vedie o duši.
Pre utrápené ľudské telo
zo svojho srdca ulomí,
len aby dlho nebolelo.
Tak opäť udri do nás smelo.
Bez teba, moja, smutno mi.

Ritornely z človekovej lúky

* * *

Poláskat' detské hlávky,
zacítíť v dlani jemnosť cherubína –
s čistými spolu vstúpiť do rozprávky.

* * *

Ešte sa neskončili,
ešte sú so mnou, tiché rozprávočky.
Zo sna ma budia štyri krásne víly.

* * *

Sny rozbili sa o vek,
črepiny pohltilo náhle ticho.
Na konci ticha začína sa človek.

Prosba ku Karolovi Pémovi

Pošli nám rozprávočku z tvojho brehu,
hoci len načrtnutú v zošite.
Potrebujeme opäť cítiť nehu,
potrebujeme zjemniť zložité.

Najviac sa do človečej slzy vmestí –
čím poláskaš ju, ľahkú, na viečku?
Nedá sa nažiť plnosť bez bolesti
a ani mojkať Božiu ovečku.

Niekedy chýba málo do plnosti,
jak chýba prvý kvietok do jari.
Rozprávka možno všetko nepremostí,
no s ňou sa nám to ľahšie podarí.

Na tvojom brehu rozmäkli už snehy,
ved' si mal do plnosti nažitie.
Pošli nám ešte trochu z tvojej nehy,
hoci len načrtnutú v zošite.

Studňa

*Dávať, dávať, stále len dávať – to je
môj život.*

(Nápis na studni)

Nie studňa, nie ty – voda je ten dar.
Ako keď žobrák ide na oferu:
sám seba dáva placho na oltár
a ospravedlňuje svoju vieru.

Obrázok ako z rozprávky,
už iba čistí stále prosto veria:
prekročiť priepast' možno bez lávky,
ked' sneží, padá z anjelovho peria.

Rozprávka II

Rozišli sme sa dávno, rozprávočka,
chodím už v celkom inom rubáši.
Dnes večer čistým pozatváraš očká,
so mnou sa zvláštne clivo sobáši.

Smutno mi, moja, prázdrovo vo mne ločká,
Boh si ťa pre mňa azda ustráži.
Rozišli sme sa dávno, rozprávočka,
chodím už v celkom inom rubáši.

Tvoj étos si ma možno niekde počká –
pokiaľ ho život opäť nespláší.
Smutno mi, moja, smutno ľavobočka.

Rozišli sme sa dávno, rozprávočka,
chodím už v celkom inom rubáši.

Mnohí rodičia ani netušia, po akom vianočnom darčeku ich deti najväčšmi túžia

Čo chcú deti od Ježiška

Pred Vianocami prichádza ku mne rad detských pacientov. Bolesti hlavy, oslabená imunita, infekcia, nočné pomočovanie... Majú za sebou nespočetné množstvo vyšetrení.

Pri väčšine z detí sa nijaký objektívny nález, ktorý by ich ťažkosťi vysvetľoval, nenašiel. Lieky nepomáhali. Pri každej príležitosti opakujem, že choroba dieťaťa je odkazom rodičom. Ich telesné choroby sú odrazom trápenia detskej duše. Akoby som hrach na stenu hádzal.

OTVORENIE SA

Pred časom bola mojom poslednou predvianočnou pacientkou osemročná Jana. Dva roky sa stáčovala na bolesti chodidel. Mamička s ňou obišla pediatra, dvoch neurológov, štyroch ortopédov. Dievčatko malo za sebou odbery krvi, röntgeny, ultrazvuk a magnetickú rezonanciu. Nikde nič. Nepomohol ani brufen, ani špeciálne vložky do topánok. Jediné, čo dievčatku uľavilo, bola mamičkina večerná masáž jej chodidel.

Janu som vyšetril a tiež som nič ne-našiel. Aj klenba nohy bola dobrá, len občas nohy preťažovalo tancom. Mohla by sice mať trochu viac pestreho po-hyb, ale ani to jej ťažkosti nevysvetlovalo.

Aby som sa rýchlejšie dopátral podstaty detských chorôb, požiadam rodi-

čov, aby ma nechali s deťmi chvíľu osamote, aby sa mi tak mohli ľahšie otvoriť a bez zábran sa zveriť. Deťom potom položím jednoduchú otázku: „*Čo ti robí starosti, čo si myslíš, že by sa u vás doma, v tvojom živote malo zmeniť, aby si bola zdravá a spokojná? Čo by si si najväčšmi priala.*“ Deti mi vždy ochotne, prirodzene, že každé inými slovami, hovoria to isté.

MAŤ RODIČOV

Tak to bolo aj s milou, citlivou Janou: „*Mamička je dobrá, ale veľa pracuje, domov chodí uťahaná, bolí ju hlava, prehláta lieky. Otec je na tom podobne. Na rozdiel od mamy sa však vie aj riadne nahnevať. Ten zase berie lieky na tlak a na žalúdok. Naviac sa naši pustili do stavby domu. Stojí ich to veľa času, peňazí a nervov. Minulý týždeň prasklo na stavbe nejaké potrubie, otec si s tým nie-vie rady. Kvôli domu sa s mamou stále hádajú. Dva roky sme neboli na dovo-lenie. Je mi ich ľúto. Mám o rodičov strach a starosť. Bola by som rada, aby toľko nepracovali, nehádali sa, mali na*

mňa viac času, jazdili sme na výlety, hrali sa hry. Vlani mi ich Ježiško niekoľko priniesol. Dajú sa však hrať len s otcom alebo s mamou. Tí však na to nemajú čas. Takéto hry sú mi na nič...“

Ked' som Janinu spoved' prečítal jej matke, rozplakala sa. Do tých čias ani netušila, ako Jana ich hádky a starosti prežíva, ako sa o rodičov strahuje, kol'ko ju to stojí sín, až napokon tú ťažobu nemôže zniest... Janina mama netušila, že bolest chodidel je nevedomé úsilie aspoň na chvíľu zastaviť matku, upútať jej pozornosť, vymôcť si pohladenie.

Jane aj všetkým detským pacientom želám, aby im tento rok Ježiško namies-toto drahých mobilov a tabletov priniesol obyčajných rodičov. Pokojných, hra-vých, láskavých... Rodičov, ktorí si nájdu čas na seba a svoje deti. Rodičov, ktorých lásku a pozornosť si deti ne-budú musieť žiadať chorobami.

JAN HNÍZDIL
(Snímka: Pixabay)

Teatro Colorato
pripravilo divadelnú inscenáciu pre deti i rodiny,
v ktorej vtipnými a poučnými piesňami sú
rozozprávané vybrané príbehy zo Starého zákona

BEJBY BAJBL BAND
(Baby bible band),

Objednávky: teatro.colorato@gmail.com,
0905 827 465, FB stránka Teatro Colorato

Ked' ma jedného dňa uvidíš starého, ked' sa zašpiním pri jedení a nebudem sa vedieť obliecť – maj so mnou trpezlivosť, spomeň si na časy, ked' som to učil ja teba.

Ked' budem rozprávať a stále opakovať to isté – neprerušuj ma, počúvaj. Ked' si bol malý, musel som ti každý večer rozprávať tú istú rozprávku.

Ked' sa nebudem chcieť umyť – nezahanbuj ma, spomeň si len, koľko dôvodov som si musel vymysliť, aby som dostal do kúpeľne teba.

Ked' budeš vidieť moju nevedomosť pre nové veci – daj mi čas a nepozeraj na mňa s ironickým úsmevom. Ja som mal trpezlivosť, aby som t'a naučil abecedu.

Ked' budem rozprávať a nebude to dávať zmysel – daj mi čas, aby som si spomenul. Nie je dôležité, čo poviem, dôležitá je potreba byť s tebou, mat' t'a.

Ked' moje unavené nohy budú robiť moje kroky čoraz ľažími – príd' mi naproti a podaj mi ruky tak, ako som to robil ja tebe, ked' si skúšal prvé kroky.

Ked' poviem, že už chcem zomrieť – nehnevaj sa, jedného dňa pochopíš, čo ma nútí to vyslovit'. Jedného dňa objavíš, že aj napriek mojim chýbám som vždy chcel pre teba to najlepšie, že som sa ti usiloval odstrániť trne z cesty.

Daj mi trochu tvojho času, daj mi trochu tvojej trpezlivosti, daj mi plece, na ktoré môžem položiť svoju hlavu rovnako, ako som to robil ja pre teba.

Pomôž mi dokončiť túto cestu s láskou a pokojom a bez kriku. Nechaj ma nikdy samého. Bojím sa ovel'a väčšmi, ako si priznávam, najmä ked' som v nemocnici. Bud' so mnou, ako som ja bol s tebou, kým som vládal.

Dochádza mi dych a bolesti mi krivia tvár. Spomienky, ako sa usmievaš, ked' sme spolu šantili, kde sme chodili a čo všetko sme spolu zažili, mi zasa navracajú úsmev. To bol život spomínať si?

Vždy som tu bol pre teba. Každý deň pripravený plniť ti želania. Tak veľmi by som t'a ešte chcel chrániť, aby si bol so mnou šťastný, aby si nikdy nebol zlomený a smutný. No teraz hľadám svoju silu a dôstojnosť ja. Bez pomoci to nezvládnem.

Slzy, bezmocnosť aj hanba mi zlievajú tvár. Už nie som dosť silný, nedá sa mi byť tu pre teba, nedá sa mi už ani usmievat'. Tento pocit som pred tým nikdy nemával.

Pomôž mi, prosím, vľúdnosťou, trpezlivosťou, svojou prítomnosťou a nedovoľ mi nedôstojne prežívať starobu, nedôstojne zomrieť.

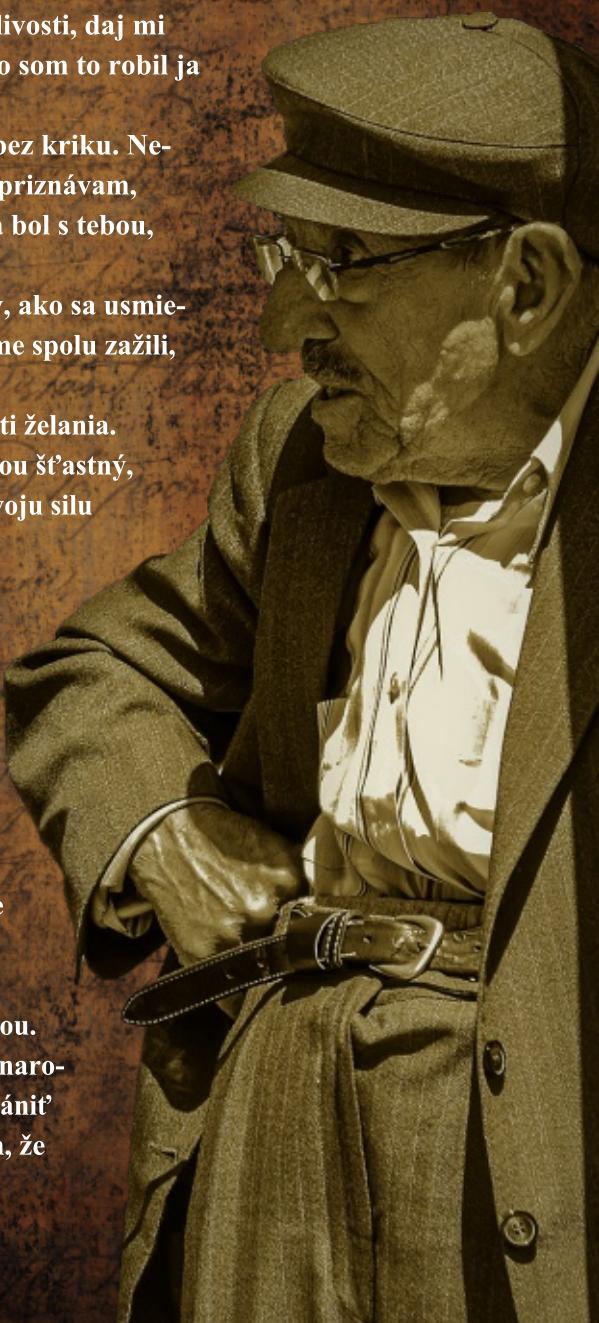
Podrž ma! Chráň ma! Teraz som dieťa ja...

Tak veľmi som t'a miloval, tak veľmi t'a stále ľúbim, že sa ešte aj v takomto stave premáham, aby som ti nebol na ľarchu.

Bohu som skladal úcty, jemu som vdľačný za život s tebou.

Ty si bol a budeš navždy mojím vesmírom. Ked' si sa narodil, vedel som, že si zázrak z mojich snov. Vytrval som chrániť t'a, dokým som vládal. Je mi ľúto, že už d'alej nemôžem, že vôľa chce, ale telo nevládze.

Odpust' mi, moje dieťa, odpust', že som nečakanou a neželanou prít'ažou...

Žilinská galéria Ikony predstavuje ikonu mesiaca december *Svätá rodina*

Ikona mesiaca december

Ikona mesiaca december Svätá rodina pochádza z Grécka a bola napísaná v 18. storočí. Sviatok Svätej rodiny je sviatkom v liturgickom kalendári Rímskokatolíckej cirkvi, slávi sa bud' v nedeľu nasledujúcu po Narodení Pána alebo 30. decembra v prípade, že slávnosť Narodenia Pána pripadne na nedeľu.

Naskytá sa nám pohľad na zaujímavé vyobrazenie Svätej rodiny, ktoré v Pravoslávnej cirkvi spravidla absentuje. Krest'an východného rítu si pod pojmom *Svätá rodina* predstaví skôr výjav Máriiných rodičov – Joachima a Anny, ranokresťan-

ské mučeníčky – Sofiu s tromi dcérmi – Vierou, Naďou a Ľubov, alebo sväteho Eustaceho s manželkou Theopistou a dvoma synmi Agapiosom a Theopiste. Dôvod, prečo vo východnej kresťanskej cirkvi toto, u katolíkov zvlášť obľúbené stvárnenie sv. Jozefa, Márie

a dieťa Ježiša nenájdeme, je prostý. Podľa ustanoveného kánonu nie sú rodinou v pravom zmysle slova. Jozef bol s Máriou zasnúbený, nie ženatý. Mária počala z Ducha Svätého, preto je Božou Matkou, ktorá ostala pannou počas celého života a Jozef tým pádom nie je Ježišovým otcom, ale iba pestúnom, opatrovníkom.

Na základe toho sa môžeme domnievať, že tvorca ikony nepoznal striktné pravidlá písania ikon, a tak gestá a farby nemožno striktne posudzovať len z hľadiska východnej tradície. O to väčšmi je namiesto pripisovať jednotlivým znakom význam vyplývajúci z ikonografie katolíckych sakrálnych malieb.

MÁRIA A DIEŤA

Ikona je kombináciou viacerých štýlov, z formálneho hľadiska sice zahŕňa určité znaky ikon, ale typologicky by sa dala zaradiť skôr ku klasickým maľbám. Nejednoznačný ráz ikony by azda mohol vysvetľovať v náhodnom pozorovateľovi pochybnosti o jej umeleckej a duchovnej hodnote. Tu je však potrebné vziať do úvahy jedinečnosť daného diela. Keď sa totiž divák pozorne zahľadí na postavy, môže v ich pôzach a výrazoch postupne odkrývať hlboké posolstvo.

Mária, odetá v bielej farbe nevinnosti, stojí na oblaku naznačujúcom nebeskú slávu. Je vyvolenou Božou matkou, na hlave má zlatú korunu, pretože skrze svojho Syna sa stala kráľovnou, nevestou tretej Božskej osoby – Ducha Svätého. Dlhý smaragdovo-zelený plášť jej zakrýva temeno hlavy a siaha až po členky. Zahalené vlasy boli u vydatých žien nevyhnutnosťou, pričom zelená farba odkazuje na Svätého Ducha, ktorý Máriu zahalil svojou mocou.

Na rukách drží malého Ježiša, ktorý je prikrytý len kúskom zlatej látky, čo naznačuje jeho Božský pôvod a velebu.

Mária sa však nepozerá na dieťa. Tvár má otočenú na opačnú stranu a zdá sa, akoby pozerala dolu do diaľky. V Jánovom evanjeliu čítame: „*Ked' Ježiš uzrel matku a pri nej učeníka, ktorého miloval, povedal matke: „Žena, hľa, tvor syn!“ Potom povedal učeníkovi: „Hľa, tvorja matka!“*“ (Jn 19, 26-27). Týmito slovami sa Mária stala matkou celého ľudstva, k nemu teraz obracia svoj zrak

a ukazuje mu ruženec, modlitbu, ktorá ho má priviesť ku Kristovi.

JOZEF

Jozef je na základe zmienok z evanjelií a apokryfných spisov (*História Jozefa tesára, Protoevangelium Jakubovo*) zobrazený v pokročilom veku. Podľa židovskej tradície mal byť ženich Márie údajne vyberaný z vdovcov.

Jozef drží v ruke ľaliu, a to nielen na znak čistoty, ale aj charakteru, pretože keď váhal, či má prepustiť Máriu s dieťaťom v lone, poslúchol anjela, ktorý mu vo sне zjavil tajomstvo viery, keď povedal: „Jozef, syn Dávidov, neboj sa prijať Máriu, svoju manželku, lebo to, čo sa v nej počalo, je z Ducha Svätého. Porodí syna a dás mu meno Ježiš, lebo on vyslobodí svoj ľud z hriechov“ (Mt 1, 20-21). Na Jozefovu bezúhonnosť odkazuje aj biely plášť na ramenách.

V ľavej ruke má uholník, nástroj tešíarskeho remesla, ktorému vyučil aj Ježiš. Zmienku nachádzame v Matúšovom evanjeliu: „Prišiel do svojej vlasti a učil ich v synagóge. Oni sa divili a hovorili: „Skade má tento takú múdrost' a zázračnú moc? Vari to nie je tešíarov syn? Nevolá sa jeho matka Mária a jeho bratia Jakub a Jozef, Šimon a Júda?“ (Mt 13, 54-55).

Hoci vo východných cirkvách nie je zobrazovanie Máriinho snúbenca bežné, u katolíckych veriacich bol kult sv. Jozefa od 18. storočia veľmi rozšírený. Okrem svojej úlohy Ježišovho pestúna sa stal predovšetkým patrónom dobrej smrti.

O rozšírenie úcty k sv. Jozefovi sa počas svojej vlády pričinil aj rod Habsburgovcov. Cisár Leopold I. (1640 – 1705) ho v roku 1676 vyhlásil za hlavného patróna Rímsko-nemeckej ríše a neskôr aj za osobného patróna svojho cisárskeho domu (1677). O Jozefovej dôležitosti svedčí aj zlatožltá tunika, predznamenávajúca svetlo Božej slávy.

Pozlátené pozadie za postavami zvýrazňuje ich dôstojnosť a velebu. Ikonopisec súčasť nestvárnil Jozefa, ktorý by objímal Máriu (čím sa na ikonách vyjadruje manželská láska), ale zároveň ho ani nevyniechal z príbehu Krista a jeho matky. Predkladá divákom spoločenstvo Jozefa, sv. Panny a Božieho dieťaťa za vzor rodiny, v ktorej vládne nezištná, dávajúca láska, schopná obetovať sa.

DUCHOVNÉ POSOLSTVO

„Jakub mal syna Jozefa, manžela Márie, z ktorej sa narodil Ježiš nazývaný Kristus. Všetkých pokolení od Abraháma po Dávida bolo štrnásť, od Dávida po ba-

bylonské zajatie štrnásť a štrnásť od býlonského zajatia po Krista.

S narodením Ježiša Krista to bolo takto:

Jeho matka Mária bola zasnúbená s Jozefom. Ale skôr, ako by boli začali spolu bývať, ukázalo sa, že počala z Ducha Svätého.

Jozef, jej manžel, bol človek spravodlivý a nechcel ju vystaviť potupe, preto ju zamýšľal potajomky prepustiť. Ako o tom uvažoval, zjavil sa mu vo sне Pánov aniel a povedal: „Jozef, syn Dávidov, neboj sa prijať Máriu, svoju manželku, lebo to, čo sa v nej počalo, je

z Ducha Svätého. Porodí syna a dás mu meno Ježiš, lebo on vyslobodí svoj ľud z hriechov.“

To všetko sa stalo, aby sa splnilo, čo Pán povedal ústami proroka: „Hľa, pan na počne a porodí syna a dajú mu meno Emanuel,“ čo v preklade znamená: Boh s nami.

Ked' sa Jozef prebudil, urobil, ako mu prikázał Pánov aniel, a prijal svoju manželku. Ale nepoznal ju, kým neporodila syna; a dal mu meno Ježiš“ (Mt 1, 16-25).

GIZA

IKONY
EXPOZÍCIA ORIGINÁLNYCH IKON

Pozývame vás na januárové prednášky

**12. januára
2021
16.30 h**

**26. januára
2021
16.30 h**

Kristus – Dobrý pastier

Mgr. Peter Naňo, SDB

Vendelín Javorka – misionárom až do konca

Mgr. Ivan Mod'oroši, PhD.

Nad knihou o hľadaní pravdy a otváraní sa nádeji

O katolíckom kňazstve

Emeritný pápež Benedikt XVI. a kardinál Robert Sarah – dve veľké postavy súčasnej Cirkvi, muži modlitby, práce a muži slova. Tentoraz prehovorili spoločne, v knihe nazvanej príznačne *Z hĺbky srdca*.

Nicolas Diat v úvode publikácie píše: „Prečo si emeritný pápež želal spolupracovať s kardinálom Sarahom? Sú blízkymi priateľmi. Udržiavajú pravidelnú korešpondenciu, v ktorej sa delia o postoje, nádeje a obavy... Ako privilegovaný svedok som v očarení sledoval ich dialóg. Som im nekonečne vdľačný za čest, že môžem byť editorom ich spoločnej knihy.“

PÁPEŽ

V spoločnom úvode (*Coho sa bojíte?*) pápež i kardinál konštatujú, že nemôžu mlčať, považujú za potrebné vyjadriť sa k súčasnej situácii, keď vo svete prebiehajú hlučné mediálne debaty o smerovaní Cirkvi: „Vo veľkej tŕžbe po pokoji a jednote predkladáme výsledok našej korešpondencie a rozhovorov, aby boli na osoch všetkých bratom biskupom, kňazom a laikom.“ Ako poznamenávajú, robia to v duchu lásky a s vedomím, že iba s otvoreným srdcom možno úspešne hľadať pravdu.

Po úvodnej časti nasleduje stať Benedikta XVI. s názvom *Katolícke kňazstvo*. Ide o hlbokú teologickú úvahu zameranú na poslanie kňaza, osobitne v čase krízy duchovných povolaní; táto kríza sa neprejavuje len kvantitatívne, ale aj kvalitatívne. Podľa Benedikta XVI. je klúčovým problémom to, že *Sväte písma* sa prestalo prijímať ako Božie slovo. Mnohí súčasní exegéti sa odvrátili od kristologického vysvetľovania a nesprávne vykladajú úlohu kňazstva. Akosi sa prestalo zdôrazňovať, že kňaz musí byť doživotne pevný v slube, ktorý dal Bohu: „Kňaz má byť ten, kto bdie. Musí byť ostrážitý voči silám hroziacim zlom a udržať svet v bdelosti pre Boha. Musí byť pevný tvárou v tvár prúdu času.“

KARDINÁL

Kardinál R. Sarah dal svojmu príspevku názov *Milovať až do krajinosti*. Ponúka v ňom teologický a pastoračný pohľad na kňazský celibát. Vyzdvihuje dôležitosť duchovného prežívania, modlitby a adorácie a v súvise s tým píše, že „možnosť vysvätiť za kňazov žena-

tých mužov by sa z pastoračného hľadiska rovnala katastrofe, vyvolala by ekleziologický zmätok a zatemnila chápanie kňazstva“. Kňazský celibát je súčasťou identity Cirkvi.

Kardinál neobchádza ani širšie súvislosti a súčasné spoločenské trendy. Cirkve sa podľa neho stáva terčom „premyslených mediálnych kampaní“, ktoré chcú presadiť politické požiadavky. V tejto situácii sa nemáme prispôsobiť požiadavkám sveta, nemáme sa pretvárať na odborníkov v sociálnej, charitatívnej či ekonomickej sfére, ale ako kresťania sa máme zamerať na ohlasovanie Krista.

Nemožno popriť, že i samotná Cirkva má dnes vážne problémy, potrebuje reformu, avšak pravú reformu, ktorá znamená návrat k prameňom: „Na prekonávanie kríz v lone Cirkvi bol vždy potrebný návrat k radikálnosti evanjelia, nie prijímanie svetských postojov.“ Kresťan v duchu pravdy dáva svojmu životu jednotu spájaním modlitby a práce, kontemplácie a činnosti. Kardinál pripomína, že modlitba a práca sa ne-

Kardinál Robert Sarah

Benedikt XVI.
Joseph Ratzinger

Z hĺbky srdca

LÚČ

vylučujú, práveže sa vzájomne dopĺňajú a podopierajú.

Krátky spoločný záver oboch autorov (*V tieni kríza*) je výzvou, varovaním i prosbou, prejavom vdľačnosti aj zodpovednosti. Prežívame ľažké časy a každý z nás sa musí obávať, že ho Boh jedného dňa príkro napomenie: „Každý má možnosť v duchu pokoja, jednoty a lásky hlásať pravdu viery. Beda tomu, kto mlčí.“

Benedikt XVI. a Robert Sarah prehovorili. Ich slová sú rozvážne, no pri tom jasné a priame, dalo by sa povedať: burcujúce. Po ich prijatí nemožno zostať ľahostajným.

JÁN MARŠÁLEK

Robert Sarah, Benedikt XVI.: Z hĺbky srdca; Bratislava, Lúč, 2020

Hľadáte odpovede na najzávažnejšie otázky súčasnosti?

Potom vás môže zaujať kniha, ktorá ponúka systematický pohľad na stav spoločnosti očami hľaváčeho, skúseného publicistu

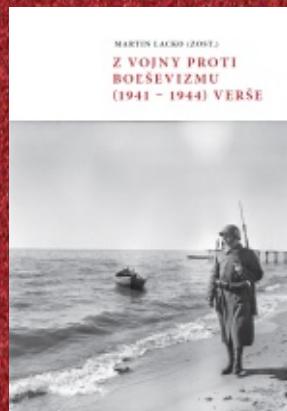
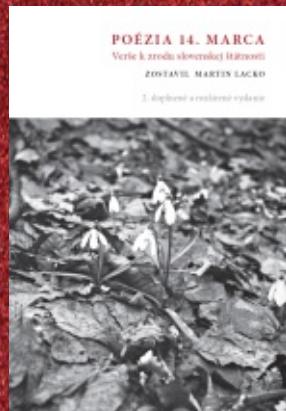
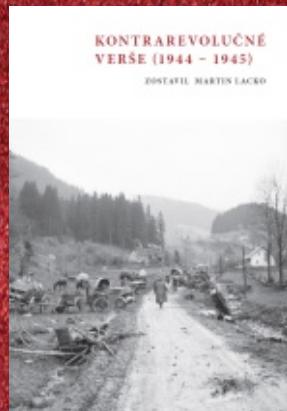
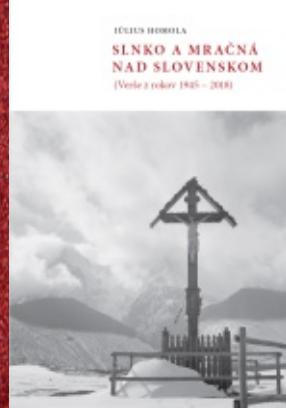
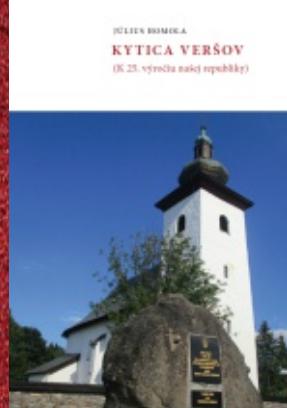
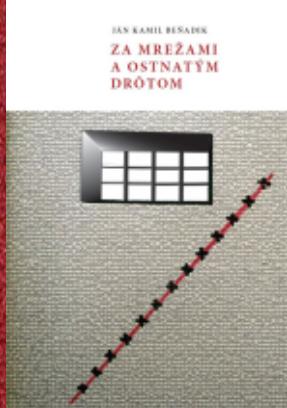
JÁNA MARŠÁLKA.

Esejisticky napísaný text je hodnotovo ukotvený v kresťanskom myšlienkovom prostredí, vníma teda tradíciu, kontinuitu ako nevyhnutný predpoklad zdravého vývoja ľudského spoločenstva.

Takto „konzervatívne“ nastavené kritériá sa dnes intenzívne konfrontujú s úkazmi, ba až trendmi, ktoré v mnohých vyvolávajú legítimne obavy o osud našej civilizácie. Autor ich vecne a priamo ponenúva, pričom argumentačnú oporu nachádza v mnohých intelektuálnych a duchovných autoritách.

PostScriptum

Poznaj, aby si si zamíloval

Publikácie si možno zakúpiť v predajni Svojet'
(Liga Pasáž, Grössligova ulica) v Bratislave alebo objednať
mailom kniha.svojet@gmail.com či na telef. čísle 0903 946718

Vinšujem vám to,
však viete čo,
aby ste sa dostali tam,
však viete kam,
aby ste sa radovali s tým,
však viete s kým,
aby ste mali mnoho toho,
však vy dobre viete čoho.

Redakcia časopisu VOX vám vinšuje požehnaný rok 2021.

VOX

Mesačník o náboženstve a kultúre

Vydáva o. z. Vox in deserto v spolupráci s Radou KBS pre vedu, vzdelanie a kultúru
Vychádza mesačne v PDF podobe. Adresa redakcie: Dvojkrížna 4, 821 06 Bratislava;

ISSN 1339-3634

www.prikryl.sk/vox/

Šéfredaktor: Mgr. Pavol Prikryl, tel. +421 915 793 811, e-mail: prikryl62@gmail.com

Ročné predplatné 20 €, polročné 12 €. Objednávky e-mailom alebo telefonicky: vox.zdruzenie@gmail.com; +421 918 472 420

Číslo bankového konta: SK03 0200 0000 0035 0204 0751